

EESTI KONJUNKTUURIINSTITUUT

ESTONIAN INSTITUTE
OF ECONOMIC RESEARCH

Rävala 6 19080 Tallinn Estonia tel 668 1242 fax 668 1240 e-mail eki@ki.ee

**Eesti alkoholiturg
2008. aastal**

Tallinn
Mai 2009

Töö on teostatud Eesti Põllumajandusministeeriumi tellimusel

Vastutav täitja: Kiira Martens

Projektigrupi koosseis: Marje Josing, Evelin Ahermaa, Liina Ernits, Pille Liivaauk

Eesti Konjunktuuriinstituut

Rävala 6 19080 Tallinn

tel 6681242

faks 6681240

E-post: eki@ki.ee

<http://www.ki.ee>

Copyright © Eesti Konjunktuuriinstituut

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Üldosa	7
2. Kanged alkohoolsed joogid	16
3. Õlu	30
4. Lahjad alkohoolsed joogid	37
5. Rektifitseeritud etanool (piiritus)	47
6. Viinamarjavein ja vermut	49
Kokkuvõte	53

SISSEJUHATUS

Töö eesmärgiks on anda ülevaade Eesti alkoholisektori arengust 2008. aastal.

Töös analüüsitakse:

- alkoholsete jookide tootmise muutusi;
- alkoholsete jookide väliskaubandust riigiti ja tooteliigiti;
- alkoholsete jookide jaemüüki siseturul;
- jaehindade muutusi;
- alkoholsete jookide tarbimistrende.

Käesolevas ülevaates on kasutatud Eesti Statistikaameti tootmise ning väliskaubanduse andmeid, ettevõtete tootmise ja siseturu müügi andmeid ning Eesti Konjunktuuriinstituudi kaupluste hinnavaatluste tulemusi.

Töö esimene osa annab lühiülevaate kogu Eesti alkoholiturul toimunud, järgnevad osad keskenduvad erinevate alkoholsete jookide turutrendidele põhjalikumalt.

Töö maht on 53 lehekülge.

EESTI ALKOHOLITURG 2008. AASTAL

1. ÜLDOSA

Tootmine

2008. aasta oli Eesti alkoholitootjatele keeruline aasta, sest aktsiisimäärade tõstmine vähendas tootmiskahtusid kõikides alkoholsete jookide tootegruppides. Lisaks vähendas teises pooles maailmas alanud finants- ja majanduskriis tarbijate kindlustunnet ja ostujõudu ning sellega ka nõudlust nii Eesti siseturul kui ekspordi sihtriikides.

2008. aastal toodeti Eestis kangeid alkoholsete jooke Statistikaameti andmetel 17,6 mln liitrit ehk 16% vähem kui eelmisel aastal. Langus on suur eelkõige seetõttu, et 2007. aasta lõpus toodeti ja müüdi kangeid alkoholsete jooke tavalisest märksa suuremas mahus ette, kuna 2008. aasta 1. jaanuarist tõusid alkoholi aktsiisimäärad 10%. Suurem osa toodangu langusest tekkis siseturule müüdud väiksema koguse tõttu. Kuigi ka Eestis toodetud kangete alkoholsete jookide ekspordikogused vähenesid aastaga 7%, oli selle mõju toodangu langusele siiski oluliselt väiksem kui siseturu müügi vähenemisel.

Õlle tootmiskaht (128 mln l) jäi Eestis 2008. aastal eelmise aasta tasemele alla 9%-ga. Vähenesid nii siseturul müüdud kogused kui ka ekspordimiskaht (-15%). Suurem mõju õlle tootmiskahtu langusele oli siiski siseturu müügi vähenemisel.

Tarbijatoodetest toimus suurim tootmiskahtu langus lahjade alkoholsete jookide tootegrupis, kus toodang oli 26% väiksem kui aasta tagasi. Selle vähenemise põhipõhjuseks oli aga ekspordimiskahtude suur langus, kuigi müüginahud vähenesid ka siseturul. See omakorda vähendas

Tabel 1

Alkoholsete jookide tootmine Eestis 2006-2008 (mln liitrites)

	2006	2007**	2008	Muutus +/-	
				'08/'07, mln l	'08/'07 %
Kanged alkoholsete joogid	16,52	20,86	17,61	-3,25	-15,6
EKI hinnangul	16,58	20,50	17,39	-3,11	-15,0
Õlu	141,80	141,27	128,44	-12,83	-9,1
Lahjad alkoholsete joogid*	33,2	34,8	25,73	-9,07	-26,0
Rektifitseeritud etanool	6,14	4,94	1,55	-3,4	-68,6
Puuvilja- ja marjaveinid	8,34	5,40	4,42	-0,98	-18,1
EKI hinnangul	8,30	5,39	4,42	-0,97	-18%

* EKI arvutused (vastavalt SA jaotusele koondab segatud piiritusjooke ja siidrit)

** korrigeeritud andmed

Allikad: SA, EKI

ka puuvilja- ja marjaveinide nõudlust, mistõttu nende toodang vähenes viimase aastaga 18%. Suur toodangu langus toimus ka piiritusetootmises, sest I poolaastal piiritusetootmine Eestis lõpetati.

Väliskaubandus

2007. aastal täiendas Statistikaamet väliskaubandusandmete kogumise metoodikat. Vastavalt uuele metoodikale peavad aruandeid esitama ka firmad, kes ei ole Eesti residendid, kuid tegelevad alkoholsete jookide nii sisse- kui väljaveoga Eesti territooriumil. Kui varasemate aastate ekspordi- ja impordiandmed kajastavad põhieksporti ja põhiimporti ehk Eesti turule müüdud ja siit välja müüdud koguseid, siis alates 2007. aastast kogub ja avaldab SA alkoholitoodete kogueksporti ja koguimporti mahtusid ehk lisaks Eesti siseturule siia reeksportimiseks toodud ja reeksportitud koguseid. Kuna tagasiulatavalt ei ole võimalik varasemate aastate andmeid korrigeerida, ei saa ka 2007. ja 2008. aasta väliskaubandusandmeid võrrelda varasemate perioodidega. Põhiliselt puudutab uus metoodika kangete alkoholsete jookide, segatud piiritusjookide ja viinamarjaveinide väliskaubandust.

2008. aastal **eksportiti** Eestist alkoholseid jooke ligi 2,4 mlrd krooni eest. Ekspordikäive oli ligi 10% väiksem aastatagusest, kusjuures see vähenes kõigis tootegruppides, v.a õlu. Suurema osa alkoholsete jookide ekspordikäibest andsid endiselt kanged alkoholised joogid (77%, 2007.a 78%), mille ekspordikäive aga vähenes viimase aastaga ligi 11%. Vaid kolmandik kangete alkoholsete jookide ekspordikogusest olid Eesti tootjate tooted, ülejäänud oli importkauba reeksport, mis läks valdavalt Venemaale. Viimasest suurema osa moodustas viski transiitvedu Venemaale. Protsentuaalselt vähenes 2008. aastal enim piirituse ekspordikäive (-46%), kuid selle osakaal alkoholsete jookide kogu ekspordikäibes oli alla 1%.

Koguseliselt vähenes 2008. aastal kõigi alkoholsete jookide eksport, v.a kanged alkoholised joogid, mille väljaveokogus jäi mullusele tasemele. Kangetest alkoholsetest jookidest eksporditi enam viskit (39% tootegrupi ekspordikogusest), viina (31%), likööri (16%) ja konjakit-brändit (10%), teisi vähem. Kuna Eesti tootjad eksportisid kangetest alkoholsetest jookidest põhiliselt viina (70% Eesti tootjate kangete alk. jookide ekspordikogusest) ja likööri (28%), siis võib viski ja konjaki-brändi ekspordit pidada suures osas transiitveoks läbi Eesti. 41% kogu likööri ekspordikogusest oli samuti reeksport.

Alkoholseid jooke eksporditi Eestist 2008. aastal endiselt põhiliselt lähiriikidesse. Olulisemad sihtriigid olid Läti, Leedu ja Soome. Lätti läks nt 19% kangete alkoholsete jookide ekspordikogusest, 42% õlle ja 55% väljaviidud piiritusest. Leetu müüdi 7% eksporditud kangetest alkoholsetest jookidest, 33% õllest ja 36% piiritusest. Soome osakaal oli suurem õlleeksportis (22%). Venemaa osakaal oli märkimisväärne kangete alkoholsete jookide ekspordis - 61% kogu selle tootegrupi ekspordikogusest müüdi Venemaale, kuid suur osa sellest oli reeksport.

Tabel 2

Alkoholsete jookide rahaline eksport ja import ning ekspordi- ja impordihinnad 2007-2008

	Hind, kr/l		Käive, mln kr		
	2007	2008	2007	2008	'08/'07, +/- %
EKSPORT					
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%*	342.26	306.04	2 041,4	1 826,1	-10,6
Õlu	6.18	7.58	150,1	156,6	4,3
Lahjad alkohoolsed joogid	7.86	10.34	165,0	138,7	-15,9
Etüülalkohol kangusega >80%	12.75	13.78	23,4	12,6	-46,4
Viinamarjavein	50.52	63.23	228,5	222,7	-2,5
Vermut	25.40	29.80	1,83	1,81	-1,1
EKSPORT KOKKU	x	x	2 610,1	2 358,5	-9,6
IMPORT					
Kanged alkohoolsed joogid kangusega kuni 80%*	204.06	202.85	2 325,2	2 235,2	-3,9
Õlu	9.00	10.34	151,1	162,3	7,4
Lahjad alkohoolsed joogid	11.29	11.20	291,4	285,2	-2,1
Etüülalkohol kangusega >80%	10.26	13.95	42,1	43,3	2,9
Viinamarjavein	39.12	42.49	621,9	733,9	18,0
Vermut	31.91	35.75	21,3	21,3	0,1
IMPORT KOKKU	x	x	3 452,5	3 481,2	0,82

* 100%-lises alkoholis

Allikas: SA

Tabel 3

Alkoholsete jookide koguseline eksport ja import 2007-2008 (tuh liitrit)

	2007	2008	'08/'07, +/- %
EKSPORT			
Kanged alkohoolsed joogid kangusega <80%*	5 965	5 967	0,0
sh Eesti tootjate kanged alkohoolsed joogid	2 078	1 935	-6,9
Õlu	24 298	20 677	-14,9
Lahjad alkohoolsed joogid	20 992	13 416	-36,1
Etüülalkohol kangusega üle 80%	1 837	912	-2,0 korda
Viinamarjavein	4 523	3 522	-22,1
Vermut	72,1	60,6	-15,9
IMPORT			
Kanged alkohoolsed joogid kangusega <80%*	11 394	11 019	-3,3
Õlu	16 798	15 699	-6,5
Lahjad alkohoolsed joogid	25 822	25 460	-1,4
Etüülalkohol kangusega üle 80%	4 103	3 102	-24,4
Viinamarjavein	15 897	17 271	8,6
Vermut	665,8	594,6	-10,7

* 100%-lises alkoholis

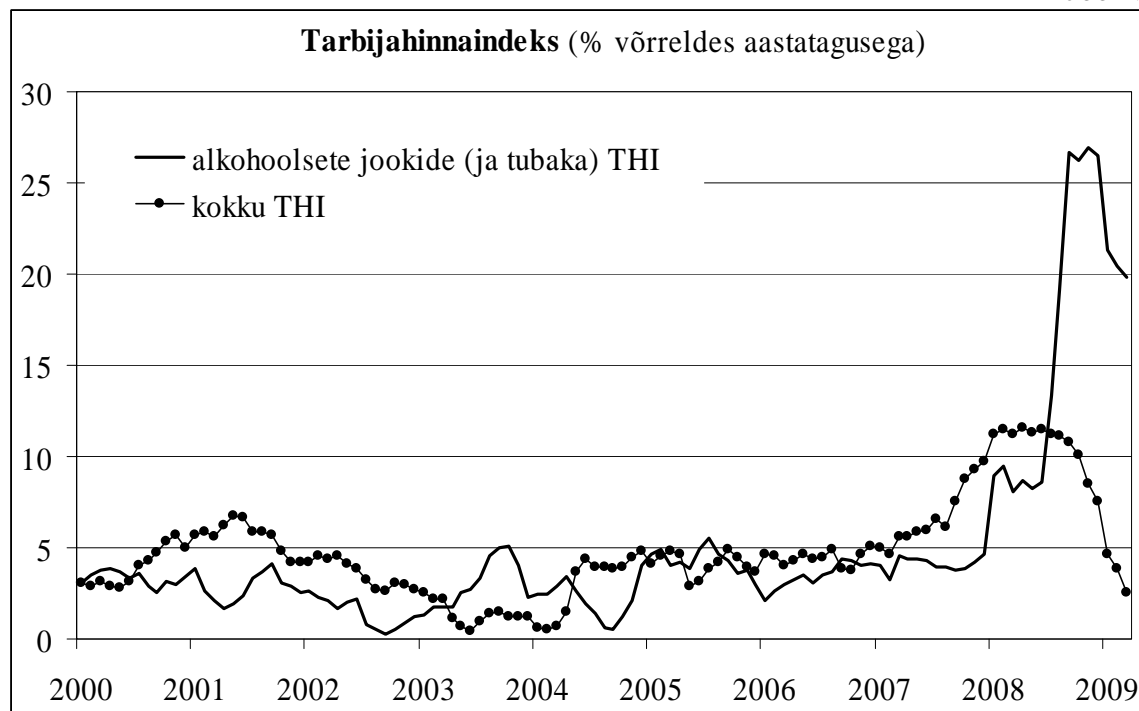
Allikas: SA

Alkohoolsete jookide **impordikäive** 2008. aastal jäi praktiliselt samale tasemele kui eelmisel aastal - 3,5 mlrd krooni (+0,8%). Seega alkohoolsete jookide väliskaubakäibe saldo oli 1,1 mlrd krooniga negatiivne. Viinamarjaveinid olid ainsaks tooteks, mille impordikäive 2008. aastal suurenes, mis oli nii kõrgemate hindade kui suuremate koguste tulemus. Õlle ja rektifitseeritud etanooli käive kasvas hindade arvel. Nii kangete kui lahjade alkohoolsete jookide impordikäive vähenes ja seda nii madalamate impordihindade kui ka väiksemate sisseveetud koguste tõttu. Suurema osa alkohoolsete jookide impordikäibest andsid 2008. aastal kanged alkohoolsed joogid (64%), viinamarjaveinid (21%) ja lahjad alkohoolsed joogid (8%).

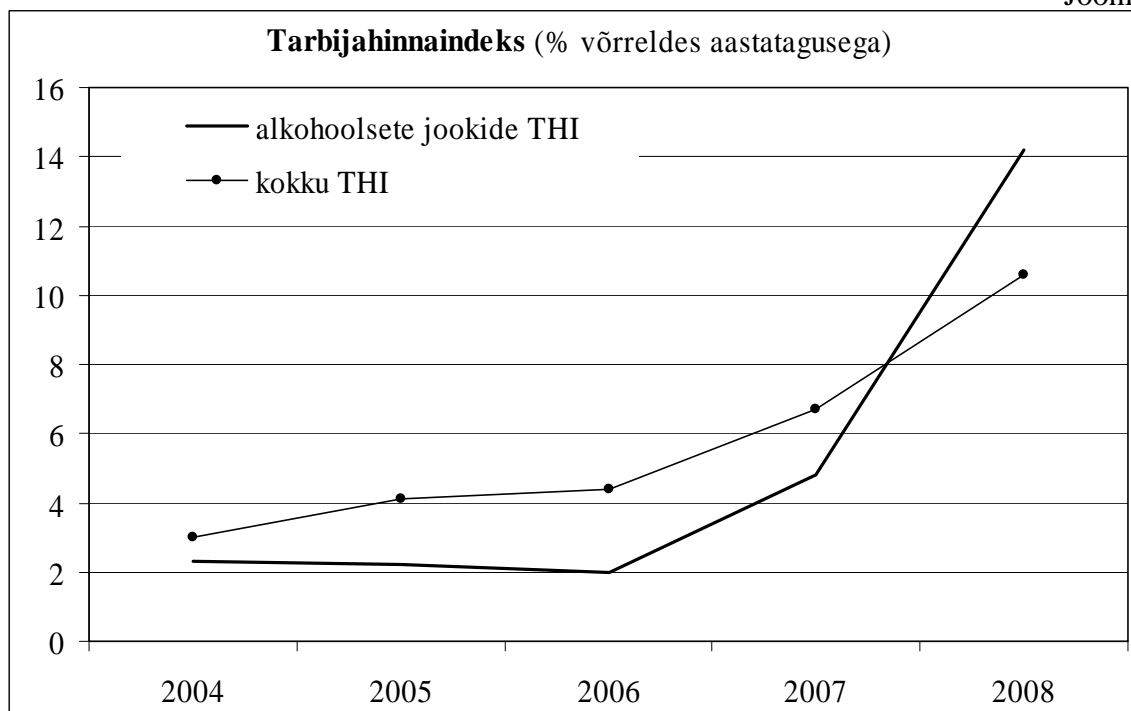
Hinnad

Kui üldiselt on alkohoolsete jookide jaehinna tõus Eestis olnud väiksem kui kogu tarbijahinnaindeksi kasv, siis alates 2008. aasta teisest poolest on alkohoolsed joogid tarbijate jaoks kallinenud enam kui kaubad ja teenused üldiselt kokku. 2008. aastal olid alkohoolsed joogid 14% kallimad kui aasta tagasi. Samal ajal olid kokku kaubad ja teenused aastatagusest 10,6% kallimad. Lisaks aktsiisimäärade tõstmisele 2008. aastal kahel korral tõstsid toodete jaehinda ka ettevõtjad (tootjad ja/või kaubandus).

Joonis 1

Allikas: SA

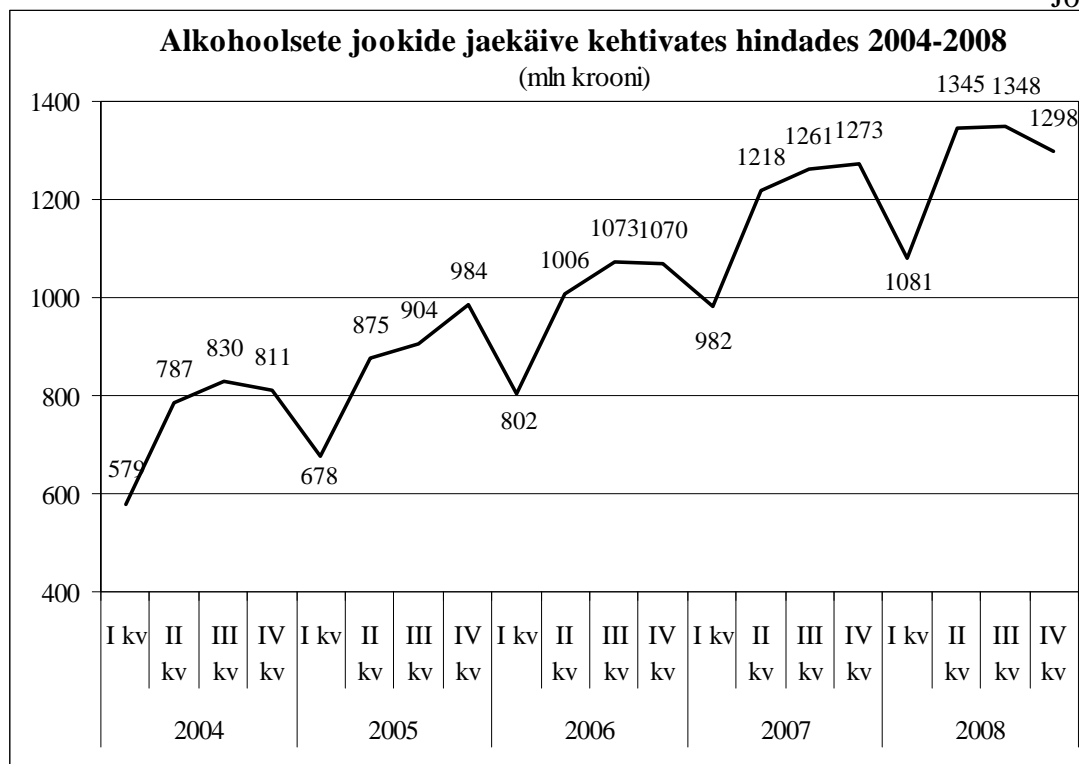

Allikas: SA

Tarbimine

Alkohoolsete jookide **jaekäive** kehtivates hindades oli Statistikaameti andmetel 2008. aasta IV kvartalis 1,298 mlrd krooni. Terve aasta käive ulatus 5,07 mlrd kroonini, mis on 2007. aastaga võrreldes 7,1% suurem (2007.a 4,73 mld kr). 2008. aastal oli alkohoolsete jookide jaekäive aastatagusest suurem igas kvartalis. Kui varasematel aastatel on IV kvartalis nende jookide jaekäive olnud enam-vähem III kvartali tasemel, siis 2008. aasta lõpus oli majandussurutus juba selgemalt tunda ning jaekäive vähenes võrreldes eelmisel kvartaliga ligi 4%. 2008. aastal tulenes jaekäibekasv põhiliselt kõrgematest alkohoolsete jookide hindadest, mis on kaks korda 1. jaanuarist ja 1. juulist rakendatud kõrgemate aktsiisimäärade tulemus. Samas peaaegu kõikide alkohoolsete jookide siseturul müüdü kogused olid väiksemad kui 2007. aastal. Ka turistide poolt väljaviidud ja Eestis tarbitud alkoholi kogused olid mullusest veidi väiksemad.

Bilansimeetodil arvatud alkohoolsete jookide **müük siseturul** näitab, et 2008. aastal müüdi Eestis kangeid alkohoolseid jooke 22,1 mln liitrit ehk 16,5 liitrit ühe elaniku kohta (joogile märgitud kangusega). Seda oli 7,5% vähem kui 2007. aastal (tabel 4). Viina kogumüük langes 3,7% ja ulatus 15,5 mln liitrit ehk 11,6 liitrit ühe elaniku kohta. Ka teisi kangeid alkohoolseid jooke (konjak-brändi, viski, džinn jne) müüdi samal perioodil aastatagusest vähem. Kuid siinkohal tuleb arvestada, et 2008. aasta viina siseturu müügi kogustesse on arvestatud ka 2007. aastal kõrgemate aktsiisimäärade ootel ettetoodeud viina kogused (ca 1,0 mln liitrit).

Allikas: SA

Tabel 4

Alkoholsete jookide * müük Eestis **
(sh kõik turistide ostud)

	2004	2005	2006	2007	2008	'08/'07, +/- %
Mln liitrit						
Kanged alkohoolsed joogid	18,7	18,8	20,2	23,9	22,1	-7,5
Õlu	109,8	125,6	134,4	133,8	123,4	-7,8
Lahjad alkohoolsed joogid	39,5	33,2	39,7	41,4	39,2	-5,3
Viinamarjaveinid ja vermut	10,8	12,1	12,5	12,0	14,3	19,2
Liitrit elaniku kohta						
Kanged alkohoolsed joogid	13,8	13,9	15,0	17,8	16,5	-7,5
Õlu	81,2	93,2	100,0	99,8	92,0	-7,7
Lahjad alkohoolsed joogid	29,2	24,7	29,5	30,9	29,2	-5,2
Viinamarjaveinid	8,0	9,0	9,3	8,9	10,7	19,2

* tootel märgitud kangusega

** arvutatud bilansimeetodil (müük = tootmine + import - eksport)

Allikas: EKI

Viimase aastaga vähenes ka lahjade alkoholsete jookide müük siseturul (-5,3%). Langus on toimunud segatud piiritusjookide arvel, sest neid jooke müüdi 10% vähem aastatagusega võrreldes. Seevastu kääritaud jookide müük kasvas ja seda suurel määral imporditud siidrite suurema müügi tõttu. Kokku müüdi 2008. aastal Eestis 39 mln liitrit lahjasid alkoholseid jooke.

Õlut müüdi Eestis 2008. aastal kokku 123 mln liitrit ehk 92 liitrit ühe elaniku kohta, mida oli ligi 8% vähem kui aasta tagasi.

Viinamarjavein ja vermut olid ainsateks jookideks, mille müük Eesti turule aastaga suurenes ja seda märkimisväärselt 19%. Nende jookide konkurentsivõime paranes võrreldes teiste alkohoolsete jookidega, sest nende osas aktsiisimäär ei tõusnud ning sellega oli ka hinnatõusurive väiksem.

Tabel 5

Eesti elanike legaalsete alkohoolsete jookide* tarbimine
(turistide kaasaostud ja kohapeal tarbimine maha arvestatud)

	2004	2005	2006	2007	2008	'08/'07, +/- %
Mln liitrit						
Kanged alkohoolsed joogid	12,6	13,5	14,4	18,6	16,5	-11,3
Õlu	84,8	102,6	105,6	108,2	102,4	-5,4
Lahjad alkohoolsed joogid	35,9	28,9	32,4	33,7	30,5	-9,4
Viinamarjaveinid ja vermut	8,1	9,8	10,1	9,8	11,9	21,4
Liitrit elaniku kohta						
Kanged alkohoolsed joogid	9,3	10,1	10,7	13,9	12,3	-11,1
Õlu	62,8	76,2	78,3	80,7	76,4	-5,3
Lahjad alkohoolsed joogid	26,6	21,5	24,1	25,1	22,7	-9,5
Viinamarjaveinid	6,0	7,3	7,5	7,3	8,9	21,9

* tootel märgitud kangusega

Allikas: EKI

Absoluutalkoholi arvestatult müüdi 2008. aastal Eestis **14,43** liitrit legaalselt alkoholi ühe elaniku kohta (tabel 6). Kui sellest kogustest maha võtta turistide alkoholi kaasaostud ja nende poolt kohapeal tarbitud hinnangulised kogused, mis 2008. aastal olid absoluutalkoholis kokku 3,05 liitrit ühe elaniku kohta, siis müüdi analüüsitaval aastal Eestis legaalselt 11,38 liitrit absoluutalkoholi ühe elaniku kohta. Arvestades juurde ka illegaalse alkoholi tarbimise, mis EKI hinnanguil 2008. aastal suurenes ning ulatus 0,52 liitrini ühe elaniku kohta absoluutalkoholis, siis **tarbiti Eestis 2008. aastal 11,90 liitrit absoluutalkoholi ühe elaniku kohta**. Seda on 5,3% vähem kui eelmisel aastal (2007.a 12,56 liitrit elaniku kohta). 2008. aasta oli viimaste aastate jooksul esimene aasta, kui alkoholi tarbimine Eestis langes. Selle põhipõhjuseks võib pidada alkohoolsete jookide jaehinna tõusu.

2008. aastal kiiresti tõusnud hindade tõttu vähenes Eestis legaalse viina tarbimine (-6,2%), samal ajal illegaalselt viina tarbiti aastatagusest rohkem (+20,7%). Suurenes ka siidri ja viinamarjaveinide tarbimine, vastavalt 16% ja ligi 22%. Ülejäänud alkohoolseid jooke tarbisid Eesti elanikud vähem kui aasta tagasi.

Võrreldes teiste Euroopa riikidega on Eestis alkoholitarbimine absoluutalkoholi arvestatuna üks suuremaid.

Tabel 6

Alkoholsete jookide tarbimine Eestis absoluutalkoholis (100%-lises alkoholis)

	2004	2005	2006	2007*	2008	'08/'07, +/-%
Mln liitrit						
Legaalne müük	17,3	17,85	19,02	20,44	19,33	-5,4
Turistide kaasaostud	3,99	3,89	3,74	3,17	3,28	3,5
Turistide tarbimine Eestis	0,81	1,00	0,81	-19,0
Illegaalne müük	1,08	0,94	0,85	0,58	0,70	20,6
Kokku tarbimine	14,39	14,90	15,32	16,85	15,94	-5,4
Liitrit elaniku kohta						
Legaalne müük	12,83	13,25	14,11	15,24	14,43	-5,3
Turistide kaasaostud	2,95	2,89	2,79	2,36	2,45	3,8
Turistide tarbimine Eestis	0,6	0,75	0,60	-20,0
Illegaalne müük	0,80	0,70	0,63	0,43	0,52	20,7
Kokku tarbimine	10,68	11,06	11,35	12,56	11,90	-5,3

*SA andmed korrigeeritud

Allikas: EKI

Tabel 7

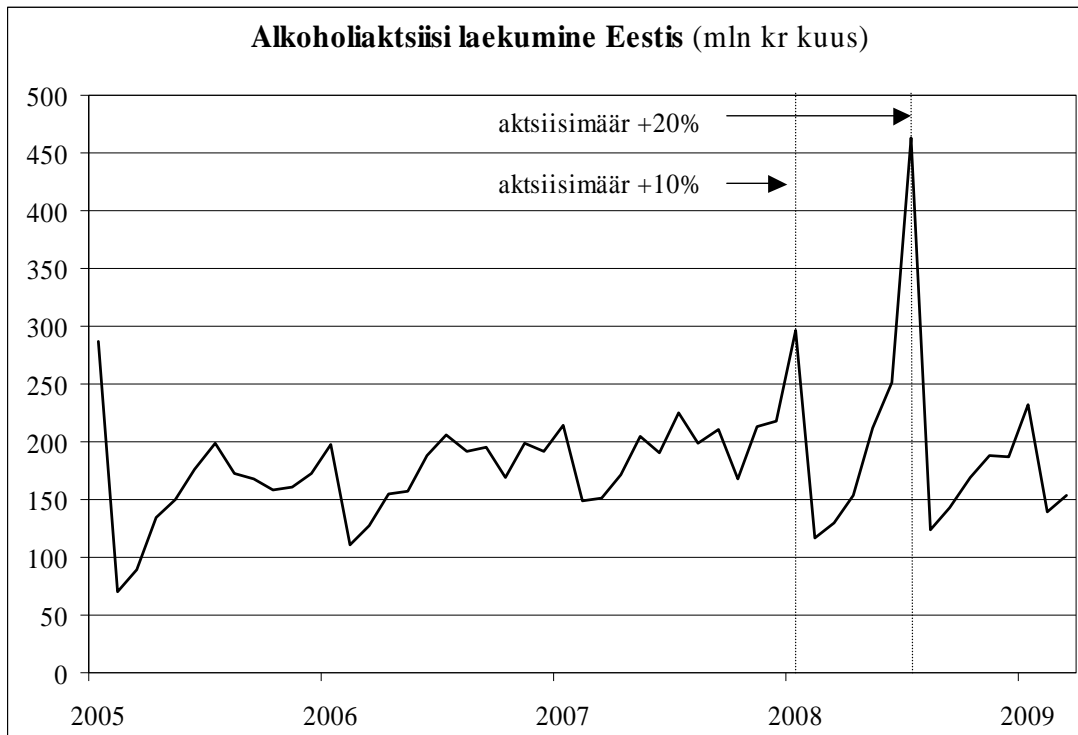
Alkoholitarbimine naaberriikides 2008. aastal (100%-lises alkoholis, liitrites elaniku kohta)

	Registreeritud turg	Välismaalt kaasaostud	Salatarg	Kodus valmistatud	Kokku
Eesti	11,4*	...	0,5	...	11,9
Soome	8,5	1,4	0,5	...	10,4
Rootsi	5,8	1,4	0,5	0,2	7,9

* maha arvestatud välituristide kaasaostud ja kohapeal tarbimine

Allikad: SoRAD, Valvira, THL, Soome Statistikaamet, EKI

Alkoholiaktsiisi laekus Eestis 2008. aastal kokku 2,43 mlrd krooni. Seda oli enam kui varasematel aastatel ning 5,2% rohkem kui eelmisel aastal, kuid planeeritud eelarvest laekus alkoholi aktsiisi vaid 89,5%.

Allikas: Rahandusministeerium

2. KANGED ALKOHOOLSED JOOGID

Tootmine

Aktsiisimäärade tõstmine Eestis 2008. aasta 1. jaanuaril ja 1. juulil (vastavalt 10% ja 20%) avaldas otsest mõju ka kangete alkoholsete jookide turule. Statistikaameti andmetel toodeti Eestis kangeid alkoholseid jooke 2008. aastal 17,6 mln liitrit ning seda oli 15,6% vähem kui aasta tagasi. Tootmise languse põhipõhjuseks võib pidada enne 2008. aasta 1. jaanuari toimunud viina ettetootmist 2007. aasta lõpus, mis suurendas võrdlusbaasi. Samuti avaldasid mõju alkoholi kallinemisest ning majanduskriisist tingitud elanike ostujõu ja sellega ka nõudluse vähenemine. Aastatagusest väiksemad olid ka Eesti tootjate ekspordikogused, kuid siseturu langus oli suurem.

Kangetest alkoholsetest jookidest vähenes kõigi Eesti jaoks olulisemate jookide tootmismahd - viinatoodang oli 16,7%, liköörioodang 12,7% ja džinnitoodang 5% väiksem kui aasta tagasi. Seevastu väiksemamahuliste toodete tootmismahd Eestis suurenes - bränditoodang kasvas 50%, viskitoodang 4,8% ja rummitoodang 2,5 korda.

Suurem osa Eestis toodetud kangetest alkoholsetest jookidest müüdi jätkuvalt siseturule (2008.a 72%; 2007.a 75%). Kuid väiksema nõudluse tõttu oli kodumaise viina müük siseturule aastatagusest 16,8% ja Eestis toodetud viski müük 9,6% väiksem. Teisi siin valmistatud kangeid alkoholseid jooke müüdi rohkem kui aasta tagasi ning kõige kiiremini (rohkem kui 2 korda) suurenes Eesti tootjate poolt pakutava rummi müük siseturule.

Turuliidrite osas aastaga suuri muutusi ei toimunud, endiselt oli kangete alkoholsete jookide tootmise osas juhtpositsioonil AS Liviko, kelle toodangu maht vaadeldaval aastal vähenes ning hõlmas 64% nende jookide kogutoodangust Eestis (aasta tagasi 61%) ja müük siseturule 68% (2007.a 65%) Eesti ettevõtete toodangu siseturu müügitahust. Teisel kohal oli AS Altia Eesti, kuid ka selle ettevõtte tootmismahd oli väiksem kui 2007. aastal. Ettevõtte osatähtsus kangete alkoholsete jookide tootmises suurenes 18%-lt 2007. aastal 19%-le 2008. aastal. Suuremad muutused toimusid aga väiksemate ettevõtete turuosades. Kuna 2008. aasta II kvartalis lõpetas AS Onistar tootmise, siis tema turuosa hõlvas eelkõige AS Liiwi Heliis, kes tõusis 2008. aastal esmakordselt kangete alkoholsete jookide tootjate seas kolmandale positsioonile. Ettevõtte tootmismahd suurenes oluliselt ning sellega koos ka osakaal kangete alkoholsete jookide kogutoodangus (8%-ni, 2007.a 3%) ja kohaliku toodangu siseturumüügis (11%-ni, 2007.a 5%). Kasvutrendil oli AS Remedia, kelle osakaal nii tootmises kui müügis siseturule ulatus 5%-ni (2007.a 3%). Tootmist suurendas ka AS Valtu Vein, kuid tema kogused jäid endiselt väikesteks. Jätkuvalt vähenes aga OÜ Offex Grupi kange alkoholi tootmine. Seega ühe suure tootja kadumisega turult suurendasid praktiliselt kõik teised ettevõtted oma turuosa nii toodangus kui kodumaise toodangu siseturumüügis.

Analoogselt varasemate perioodidega, oli ka 2008. aastal kangete alkoholsete jookide tootmise struktuuris esikohal **viin**, mis hõlmas valdava osa nende jookide toodangu mahust (2008.a 83%; 2007.a 81%). EKI hinnangul toodeti analüüsitaval aastal Eestis 14,1 mln liitrit viina, mida oli ligi 17% vähem kui aasta tagasi. Viinatoodangu vähenemise põhjuseks oli eelmisel aastal ettetoodetud kogused (ca 1,5 mln liitrit). Maitsestatamata viina tootmine vähenes 16% ja maitsestatud viina toodang 26% eelneva aastaga võrreldes. Seega maitsestatud ja maitsestatamata viina osakaalud kogutoodangus oluliselt ei muutunud - maitsestatamata viinad hõlmasid sellest 2008. aastal 96% (2007.a 95%) ja maitsestatud viinad 4% (2007.a 5%). Kohalikule turule müüdi 76% Eestis toodetud viinast, mida oli 3%-punkti vähem kui eelneval aastal.

AS Liviko oli jätkuvalt suurimaks viinatootjaks Eestis ning ettevõtte hõlmas 60% kogu Eesti viinatoodangu mahust. Nagu kangete alkoholsete jookide tootmises tervikuna, oli ka viinatootmises teisel positsioonil AS Altia Eesti (osakaal 23%) ning kolmandaks, osakaaluga 8%, AS Liiwi Heliis. Kahe suurema ettevõtte viina tootmismahud oli väiksem kui 2007. aastal, seevastu AS Liiwi Heliis suurendas oma tootmist märgatavalt. AS Remeedia ja OÜ Offex Grupp viinatoodang hõlmas vastavalt 4% ja 3% antud joogi tootmismahust, kusjuures esimesel ettevõttel tootmine suurenes ja teisel vähenes. Väikestes kogustes tootis viina AS Valtu Vein, kuid tema osatähtsus oli väga väike.

Liköörid olid kangete alkoholsete jookide tootmise struktuuris teisel positsioonil ning hõlmasid sellest 16% (2007.a 15%). Tootjate andmetel toodeti 2008. aastal Eestis likööre 2,7 mln liitrit (2007.a 3,1 mln l), seda oli 13% vähem eelmise aastaga võrreldes.

Analüüsitaval perioodil müüdi kohalikule turule 49% (2007.a 51%) Eestis toodetud likööridest ning siseturule müüdnud kogused vähenesid 15%.

AS Liviko oli traditsiooniliselt suurimaks Eesti likööride tootjaks, hõlmates 83% selle joogi toodangu mahust (2007.a 81%). AS Liiwi Heliis oli tootjate pingereas teiseks ning temale kuulus 9% likööride kogutoodangust (2007.a 10%). Teiste ettevõtete osakaalud olid tootmise struktuuris märgatavalt väiksemad ja enam-vähem samad mis aasta tagasi - AS Altia Eesti 4%, AS Remedia 3%, OÜ Offex Grupp 1%. Tähtsamate tootjate likööritoodangu mahud vähenesid, kuid väiksemad tootjad AS Remedia ja OÜ Offex Grupp suutsid seda suurendada.

Tabel 8

Kangete alkoholsete jookide tootmine Eestis 2006-2008 (mln liitrites)

	2006	2007	2008	Muutus +,-	
				2008/2007, mln l	2008/2007 %
Kanged alkohoolsed joogid	16,58	20,86	17,61	-3,25	-15,6
sh EKI hinnangul viin	13,39	16,93	14,10	-2,83	-16,7
liköör	2,81	3,10	2,70	-0,40	-12,9
muud	0,38	0,83	0,81	-0,02	-2,4

Allikad: SA, EKI

Teistest kangetest alkoholsetest jookidest kasvas **konjaki-brändi** (+50%) ja **viski** (+5%) tootmine aastatagusega võrreldes. Väikeses mahus toodeti ka **rummi**, kusjuures selle tootmiskoguste kasvutempo oli väga kiire (2,5 korda). Samal perioodil **džinni** tootmismahud langes 5%. Eeltoodud jookide osatähtsus kangete alkoholsete jookide kogutoodangus oli endiselt väike - konjak-brändi ja džinn hõlmasid kumbki 1% tootmisest, sama suure osatähtsusega oli rummi tootmine ning viski osakaal oli peaaegu olematu. Nende jookide põhiliseks turuks oli Eesti, sest siia müüdi valdav osa kohapeal toodetud-villitud konjak-brändist ja rummist, vastavalt 92% ja 94% ja 87% nii viski kui džinni toodangust.

Ka suurimaks **brändi**tootjaks Eestis oli AS Liviko, kelle toodangu maht aastaga suurenes ning hõlmas 60% selle joogi kogutootmisest. Osatähtsusest teiseks brändi tootjaks oli AS Remedia, kes hõlmas neljandiku toote turust. AS Liiwi Heliisi toodangu maht moodustas 10% brändi tootmisest. Lisaks eelnimetatud ettevõtetele tootis I kvartalis konjakit-brändit ka AS Onistar, kelle kogus moodustas 4% joogi kogutootmisest aastas. Põhiliseks **viski**tootjaks oli endiselt AS Liviko, kes vähesel määral suurendas toodangu mahtu eelmise aastaga võrreldes ning kelle toodang hõlmas selle tootegrupi tootmismahust 93%. Vähestes kogustes tootsid viskit ka AS Altia Eesti ja AS Remedia, nende osakaalud olid ligilähedased, vastavalt 4% ja 3%. Suurimaks **džinni**valmistajaks Eestis oli samuti AS Liviko, hõlmates 80% džinnitoodangust. Selle joogi tootmine jätkus ka AS Remedias ja AS Liiwi Heliisis. Kõigi kolme eelnimetatud ettevõtte džinnitoodangu mahud olid väiksemad kui 2007. aastal.

Ettevõtete andmetel suurenes 2008. aastal **muude kangete alkoholsete jookide** toodang 28,7% eelneva aastaga võrreldes. Ka kogu selle grupi jookide turuliidriks oli AS Liviko, kelle osatähtsus ulatus 38%-ni. AS Remedia oli pingereas teiseks tootjaks ning tema tooted moodustasid kolmandiku selle tootegrupi tootmismahust. Väiksemates kogustes tootsid muid kangete alkoholsete jooke AS Liiwi Heliis ja AS Altia Eesti, kes aasta tagasi oli nende jookide turuliidriks. 2008. aastal alustas antud jookide tootmist ka AS Võhu Vein, kuid ettevõtte kogused olid suhteliselt väikesed.

Väliskaubandus

Statistikaameti 2007. aastal uuendatud andmete kogumise metoodika järgi koondavad kahe viimase aasta väliskaubandusandmed nii Eesti firmade kui ka välisfirmade (sh mitte residentide) ekspordi- ja impordimahtusid. Varasematel aastatel avaldas Statistikaamet põhieksporti ja põhiimpordi (ehk ainult Eestis registreeritud firmade) andmeid.

2008. aastal oli kangete alkoholsete jookide ekspordikäive 1,82 mlrd krooni ja impordikäive 2,24 mlrd krooni. Seega oli nende jookide väliskaubakäibe saldo 409 mln krooniga negatiivne. Kuid siin peab arvestama sellega, et osa väliskaubakäibest on lihtsalt Eestit läbiv, mitte Eesti ettevõtete kaubandustegevuse tulemus.

Tabel 9

Kangete alkoholsete jookide rahaline kogueksport ja -import ning
ekspordi- ja impordihinnad 2007-2008 (100%-lise alkoholina)

	Hind, kr/l		Käive, mln kr		
	2007	2008	2007	2008	'08 /'07 +/- %
Ekspord	342.26	306.04	2 041,4	1 826,1	-10,6
Import	204.06	202.85	2 325,2	2 235,2	-3,9

*2006.a põhieksporti ja -impordi andmed, hiljem kogueksporti ja -impordi andmed

Allikas: SA

Tabel 10

Kangete alkoholsete jookide toodang, põhieksporti ja -impordi kogused
2007-2008 (tuh liitrit, 100%-lise alkoholina)

	2007	2008	2008/2007, %
Toodang*	7 927	6 692	-15,6
Ekspord	5 965	5 967	0,0
Import	11 394	11 019	-3,3

*hinnanguline absoluutalkoholis; ümberarvutustel keskmiseks kanguseks võetud 38%

** põhieksporti ja -impordi andmed, hiljem kogueksporti ja -impordi andmed

Allikas: SA

Tabel 11

Kangete alkoholsete jookide koguseline kogueksport ja -import ning struktuur
2007-2008 (1000 liitrit, 100%-lise alkoholina)

	2007	2008	Struktuur 2007,%	Struktuur 2008,%
EKSPORT				
Kokku kanged alk.joogid kangusega alla 80%	5 965	5 967	100	100
sh Konjak-brändi	643,1	579,4	11	10
Viski	2 785,4	2 313,3	47	39
Rumm	27,9	50,6	0	1
Džinn	220,4	196,7	3	3
Viin	1 530,0	1 886,7	26	31
Liköör	757,4	940,2	13	16
IMPORT				
Kokku kanged alk.joogid kangusega alla 80%	11 394	11 019	100	100
sh Konjak-brändi	987,4	1 130,7	9	10
Viski	3 508,0	2806,4	31	25
Rumm	256,2	272,7	2	3
Džinn	353,2	339,3	3	3
Viin	5 530,8	5 788,0	48	53
Liköör	758,7	681,6	7	6

* põhieksporti ja -impordi andmed, hiljem kogueksporti ja -impordi andmed

Allikas: SA

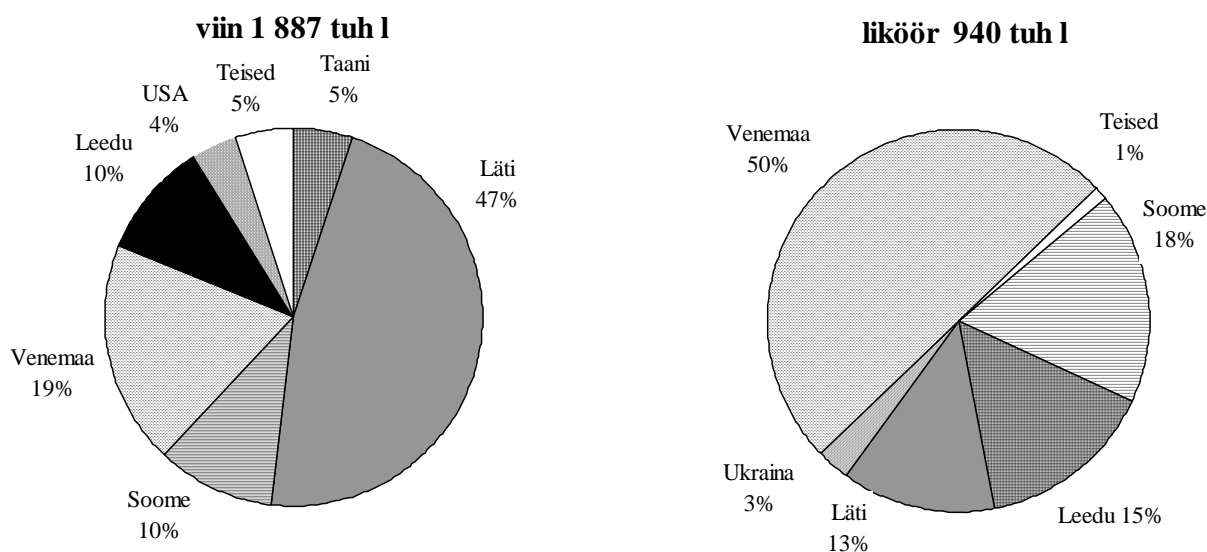
Statistikaameti andmetel ulatus vaadeldaval aastal kangete alkoholsete jookide koguseline eksport ligi 6 mln liitrit, millest EKI-le esitatud **tootjate** andmetel oli 2 mln liitrit kohalike tootjate toodangu eksport. Seega vähemalt 1/3 kangete alkoholsete jookide müügist välis-turule moodustab Eesti toodang, ülejäänud on tõenäoliselt Eestit läbiv transiitvedu.

SA andmetel oli 2008. aastal kangete alkoholsete jookide koguekspordis esikohal viski, mida müüdi Eestist välja 2,3 mln liitrit (100%-s alkoholis) ning see kogus moodustas 39% tootegrupi ekspordist. Viina veeti välja 1,9 mln liitrit, mis kattis 31% kangete alkoholsete jookide koguekspordist ja likööri väljaveetud kogus ulatusid 940 tuh liitrit, hõlmates 16% kangete jookide koguekspordist. Lisaks eelnimetatud jookidele müüdi välis-turule ka 579 tuh liitrit konjakit-brändit, mille osakaal koguekspordis oli 10%. Džinni ja rummi eksport oli väike ning hõlmas vastavalt 3% ja 1% antud jookide koguekspordist 2008. aastal. Andmetest võib järeldada, et Eesti kangete alkoholsete jookide koguekspordis moodustas ligi poole (49%) viski ja konjaki-brändi reeksport (transiidivedu).

SA andmetel oli kangete alkoholsete jookide ekspordil tähtsaimaks sihtriigiks Venemaa, kuhu veeti 94% eksporditud viskist ja 78% konjakist-brändist. Viina väljamüügis püsis esikohal Läti, kuhu saadeti 47% kogu välis-turule müüdud viinast. Tähtsuset järgmiseks viina ekspordiriigiks oli Venemaa, kuhu viidud kogused moodustasid 19% viina koguekspordist. Soome ja Leetu müüdud viinakogused olid enam-vähem võrdsed ning mõlema riigi osakaal ulatus 10%-ni viina koguekspordist. Teistesse riikidesse eksporditi viina vähem. Nagu aasta tagasi, oli ka analüüsitaval perioodil olulisimaks likööride ekspordi sihtriigiks Venemaa, mis hõlmas poole nende kogumüügist välis-turule. Soome, osakaaluga 18%, püsis teisel positsioonil, Leetu ja Läti väljaveetud liköörikogused olid ligilähedased ning osakaalud vastavalt 15% ja 13%. Ukrainasse müüdi 3% kogu likööriekspordist.

Joonis 5

Viina ja likööri ekspordistruktuur riigiti 2008. aastal (% ekspordikogusest)

Allikas: SA

Kogu kangete alkoholsete jookide grupi tähtsaimaks välisturuks Eesti jaoks oli vaadeldaval aastal Venemaa, kes hõlmas sellest rohkem kui poole (61%). Sinna oli suunatud ka valdav osa Eestit läbinud alkoholi transiitvedudest, sest Venemaale veeti suurem osa välisturule müüdüd viskist (94%) ja konjakist (78%). Teisel positsioonil kogu nimetatud tootegrupi koguekspordis oli Läti, kellele kuulus 19% kangete alkoholsete jookide ekspordimahust. Soome ja Leedu osakaalud nende jookide ekspordis olid võrdsed ja oluliselt väiksemad (7%).

Tabel 12

Kangete alkoholsete jookide koguseline eksport riigiti 2008. aastal

	1000 liitrit (100%-lise alkoholina)	Osakaal, %
Venemaa	3 704	61
Läti	1 239	19
Soome	507	7
Leedu	491	7
Ukraina	126	2
Taani	102	2
Teised	140	2
Kokku	6 309	100

Allikas: SA

Eestis toodetud kangetest alkoholsetest jookidest eksporditakse jätkuvalt põhiliselt kahte toodet – viina, mille ekspordimaht ulatus ligi 1,4 mln liitri ja moodustas 70% kodumaiste kangete alkoholsete jookide ekspordist ning likööri, mida veeti välja 550 tuh liitrit ning see kogus moodustas 28% kodumaiste kangete alkoholsete jookide ekspordist. Vähesel määral viidi välisturule ka muid kangeid alkoholseid jooke. Kõikide nende jookide eksport oli vaadeldaval aastal väiksem kui aasta tagasi. Erandiks oli vaid brändi, mille väljavedu suurenes viimase aastaga ligi kolm korda.

Tabel 13

Eestis toodetud kangete alkoholsete jookide ekspordikogused
2006-2008 (tuh liitrit, 100%-lise alkoholina)

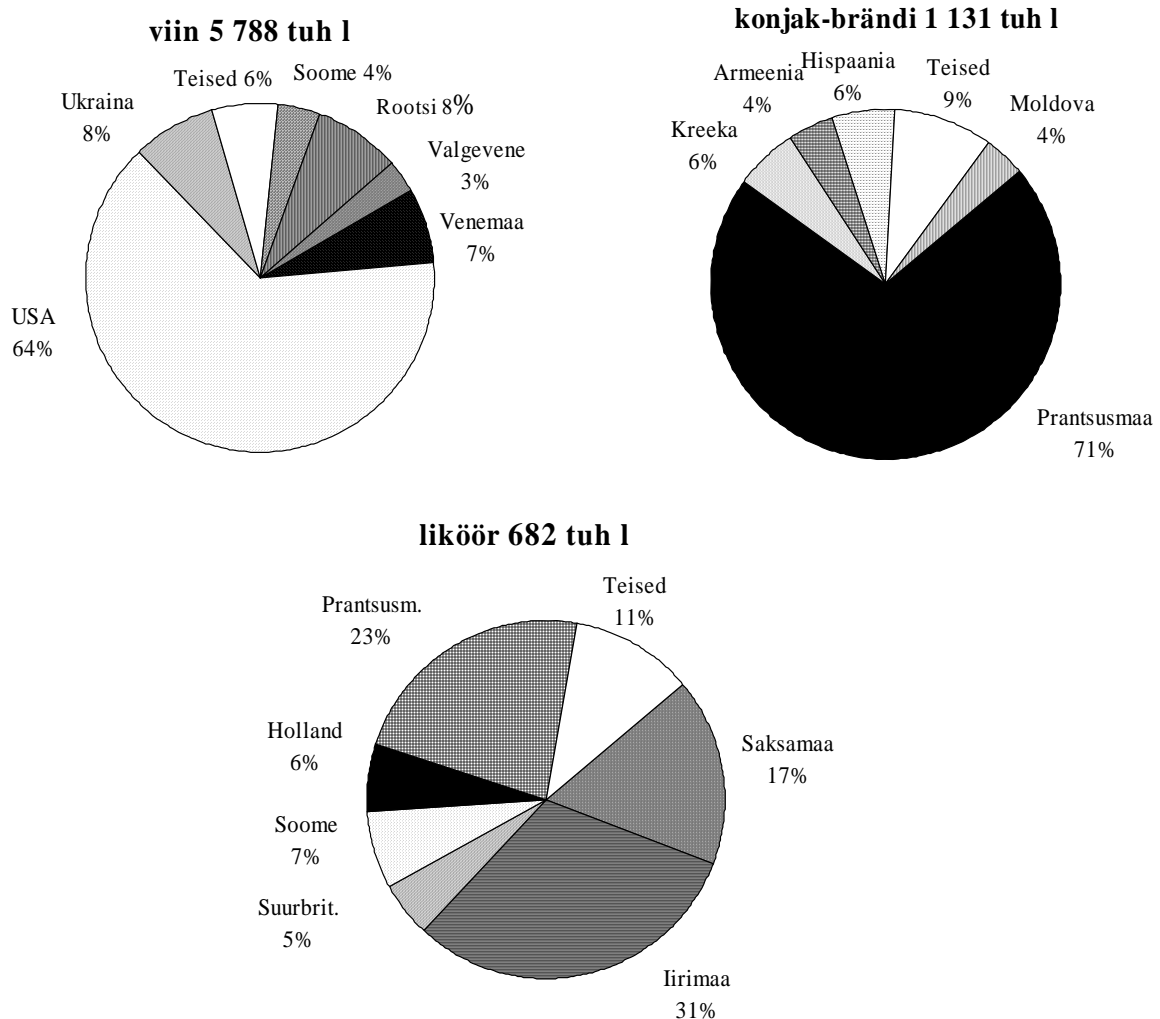
	2006	2007	2008	'08/'07, +/- %
Kokku kanged alkohoolsed joogid	1430,0	2 078,3	1 935,4	-6,9
sh viin	932,7	1 450,0	1 363,3	-6,0
liköör	488,2	611,5	550,1	-10,0
džinn	9,1	14,0	9,5	-32,0
konjak-brändi	-	2,8	8,0	185,7
viski	-	-	2,4	-
rumm	-	-	2,1	-

Allikas: EKI

Kuna nii hulгимüüjate kui tootjate hinnangul olid Statistikaametile esitatud 2008. aasta viski väliskaubandusandmed ebatäpsed, siis analüüsimisel on kasutatud EKI hinnanguid. Kangeid alkoholiseid jooke **imporditi** Eestisse EKI hinnangul 2008. aastal 11,0 mln liitrit (100%-lise alkoholina). Nende jookide impordistruktuuris püsis esikohal **viin**, hõlmates 53% kogu tootegrupi impordist. Analüüsitaval perioodil imporditi viina kokku 5788 tuh liitrit (100%-lise alkoholina ehk arvestuslikult 14 470 tuh liitrit 40%-lise alkoholina). Viina sisseveetud kogustes oli jätkuvalt suur osakaal USA viinal, mille maht ulatus 3725 tuh liitrini (100%-lise alkoholina), moodustades 64% kogu viinainpordist, kuid seda oli 5% vähem kui aasta tagasi. Valdav osa sellest oli suurtes vaardes ja väga kange tööstuse tooraineks kasutatav viin. Rootsist ja Ukrainast toodud viina kogused olid peaaegu võrdsed, ulatudes 8%-ni sisseostetud viinast. Venemaalt imporditud viina kogused moodustasid 7% sisseostetud kogustest. Soomest ja Valgevenest sisseveetud viina osatähtsus selle joogi koguimpordis oli ligilähedane, moodustades vastavalt 4% ja 3%.

Joonis 6

Kangete alkoholsete jookide impordistruktuur riigiti
2008. aastal (% impordikogusest)

Allikas: SA

Analüüsil selgus, et SA väliskaubandusandmed **viski** kohta olid ebaloogilised ja neis esines ebatäpsusi. Seoses sellega korrigeeris EKI hulgemüüjate ja tootjate eksperthinnangute alusel Eestisse sisseveetud viski koguseid 2008. aasta kohta. Eksperthinnangute alusel osteti viskit sisse 2806 tuh liitrit (100%-lise alkoholina) ning see toode oli kangete alkoholsete jookide impordistruktuuris teisel positsioonil, hõlmates sellest neljandiku. Suure tõenäosusega võib oletada, et nagu varemgi, pärines suurem osa sellest joogist kahest riigist - Suurbritanniast ja Iirimaaalt. Ülejäänud riikide kogused viski impordis olid tavapäraselt marginaalsed.

SA andmetel oli 2008. aastal **konjaki-brändi** impordimaht 1131 tuh liitrit (100%-lise alkoholina) ning osatähtsus kangete alkoholsete jookide koguimpordis 10% (aasta tagasi 9%). Nagu varasematel aastatel, oli ka analüüsitaval perioodil suurimaks konjaki-brändi päritoluriigiks Prantsusmaa, kust osteti sisse peaaegu 3/4 tootegrupi koguimpordist. Liidriole järgnesid Hispaania ja Kreeka ning nende riikide toodang hõlmas võrdselt 6% antud toote impordist. Võrdsed olid ka Armeenia ja Moldova osakaalud, moodustades 4% konjaki-brändi välisturult sisseostetud brändikogusest. Ülejäänud riikide summeeritud osakaal oli 9%.

Liköörid hõlmasid 6% kangete alkoholsete jookide sisseostukogusest ning nende tähtsaimaks päritoluriigiks oli Iirimaa, kelle toodang moodustas ligikaudu 1/3 selle joogi mahulisest impordist. Prantsusmaalt toodi sisse ligi 1/4 imporditud likööridest ja Saksamaalt 17%. Teiste riikide osakaalud olid alla 10%.

Džinni ja **rummi** impordikogused olid jätkuvalt väikesed ning nende osakaalud kogu tootegrupi impordimahus püsisid eelmiste aastate tasemel, vastavalt 3% ja 2%.

Seoses ebatäpsustega väliskaubandusandmetes ei ole võimalik esitada kangete alkoholsete jookide impordi riikide lõikes, kuid võib oletada, et 2008. aastal oli viina sisseveo tõttu suurimaks kangete alkoholsete jookide tootegrupi impordi päritolumaaks USA.

Hinnad

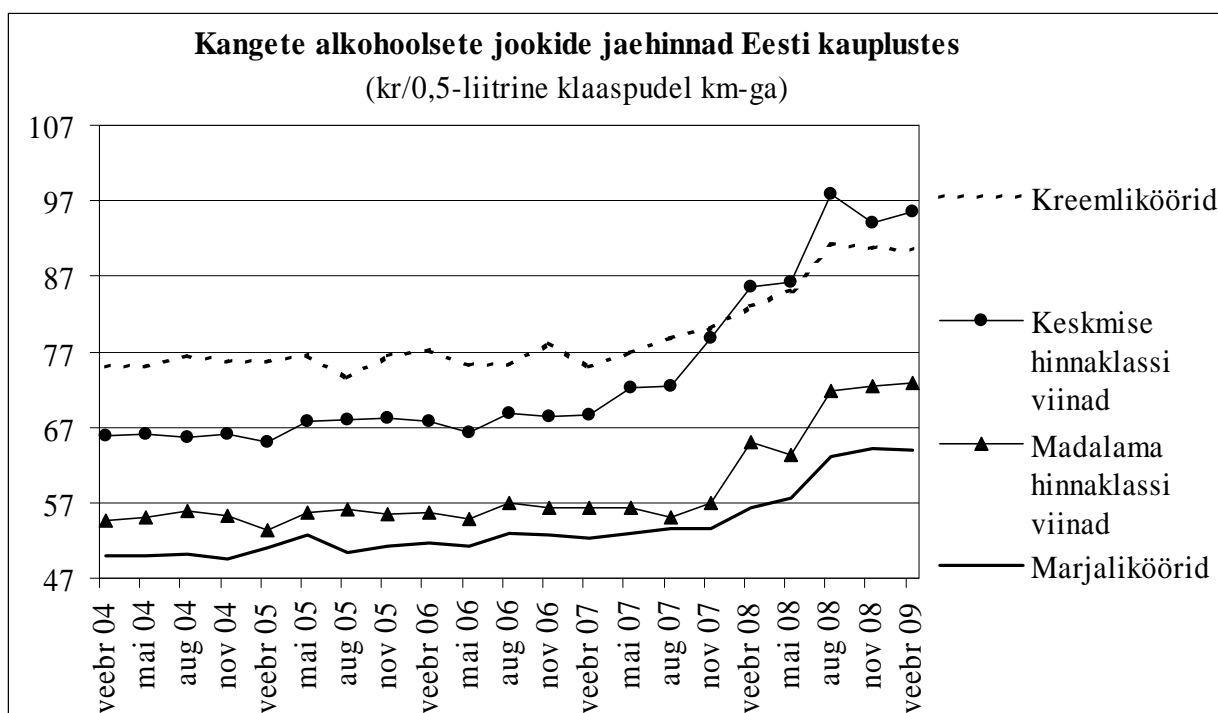
Kui varasematel aastatel olid kangete alkoholsete jookide jaehinnad suhteliselt stabiilsed, siis 2008. aastal need tõusid aktsiisimäärade kasvu tõttu märgatavalt. Tallinnas oli populaarsemate kodumaiste viinade hinnatõus veidi väiksem kui mujal Eestis. Madalama ja keskmise hinnaklassi viinade jaehinnad tõusid üle Eesti 24% ja Tallinnas 21-22%. Aastatagusest kallimad olid ka kõrgema hinnaklassi viinad, kuid hinnatõus oli mõnevõrra aeglasem – Eestis tervikuna 16% ja Tallinnas 17%. Kodumaiste viinade keskmine jaehind, mis on arvatud madalama ja keskmise hinnataseme viinade keskmine hinnana, oli 2008. aastal Eestis kokku 24% ja pealinnas 21% kõrgem aastatagusega võrreldes. Seega kallinesid viinad tunduvalt enam kui toidukaubad nimetatud aastal keskmiselt (+14,4%) ning ka enam

kui alkohoolsed joogid kokku (+14%). Viinade jaehinnad tõusid aastaga 4,3% enam kui aktsiiside ja sellest suureneva käibemaksu tõttu. Seega kui riik lisas maksumäärade tõstmisega 0,5-liitrisele kodumaisele viinapudelile hinnalisa aastaga 11.80 krooni, siis ettevõtted (tootjad, kaubandus) lisasid sellele omalt poolt 3.46 krooni. Võrdlus on tehtud 2007. ja 2008. aasta novembri jaehindade alusel.

Likööri hinnatõus oli 2008. aastal väiksem kui alkoholsetel jookidel keskmiselt. Liköörid kallinesid nimetatud aastal eelmisega võrreldes Eestis keskmiselt 13,4%, Tallinnas 12,5%. Alates 2004. aastast on kohalikud marjaliköörid olnud Tallinnas odavamad kui Eestis keskmiselt. Ka likööri jaehinnad tõusid 2008. aastal enam (+7,0%) kui maksumäärade tõstmisest tekkinud kallinemine. Kui riigi poolt lisati 0,5-liitrisele likööripudelile hinnalisa 6.20 krooni, siis ettevõtted (tootjad, kaubandus) lisasid sellele omalt poolt kokku 5.87 krooni. Võrdluse aluseks on kahe viimase aasta likööri jaehinnad novembris.

Ka **džinnide** hinnad olid 2008. aastal kõrgemad kui 2007. aastal, tõustes Eestis keskmiselt 16% ja Tallinnas 15%. 2008. aastal tõusid aktsiiside järsu tõusu tõttu kõikide kangete alkohoolsete jookide jaehinnad. Toimunud hinnatõus oli viimaste aastate suurim.

Joonis 7

Allikas: EKI

Tabel 14

Eesti kangete alkoholsete jookide keskmised jaehinnad kauplustes
(0,5-liitrise klaaspudeli hind kroonides koos käibemaksuga)

	2004	2005	2006	2007	2008	Muutus '08/'07, +/- %
Eestis keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)	60.57	61.20	61.60	63.93	79.50	24,4
Madalam hinnaklass	55.18	55.17	55.32	54.84	68.11	24,2
Keskmine hinnaklass	65.96	67.22	67.87	73.01	90.90	24,5
Kõrgem hinnaklass	148.50	142.96	146.98	153.40	177.27	15,6
Liköörid	72.26	72.96	74.06	76.24	86.48	13,4
Marjaliköörid	50.02	51.46	52.26	53.11	60.23	13,4
Kanged liköörid	91.25	91.94	93.46	97.95	111.75	14,1
Kreemliköörid	75.52	75.48	76.46	77.67	87.48	12,6
Džinnid	70.61	71.79	72.72	76.40	88.85	16,3
Tallinnas keskmiselt						
Viinad (maitsestatamata)	60.44	61.65	61.42	64.07	77.98	21,7
Madalam hinnaklass	54.21	55.00	53.95	54.11	66.24	22,4
Keskmine hinnaklass	66.67	68.31	68.89	74.04	89.72	21,2
Kõrgem hinnaklass	147.30	144.04	148.13	153.63	179.65	16,9
Liköörid	71.80	73.50	73.44	75.85	85.36	12,5
Marjaliköörid	49.45	50.95	51.58	52.59	59.73	13,6
Kanged liköörid	90.34	92.63	92.28	98.12	109.49	11,6
Kreemliköörid	75.61	76.93	76.47	76.85	86.85	13,0
Džinnid	72.01	73.33	73.44	76.95	88.79	15,4

Allikas: EKI

Tabel 15

Kange alkoholi aktsiis (kroonides)

	Enne 01.01.2008	Alates 01.01.2008	Alates 01.07.2008
Ainult aktsiis			
Viin 40%, 0,5-liitrine pudel	30.40	33.60	40.40
Liköör 21%, 0,5-liitrine pudel	15.96	17.64	21.21
Aktsiis koos aktsiisilt makstava käibemaksuga			
Viin 40%, 0,5-liitrine pudel	35.87	39.65	47.67
Liköör 21%, 0,5-liitrine pudel	18.83	20.82	25.03

Allikas: Maksu- ja Tolliameti andmed, EKI arvutused

Eesti Konjunkturiinstituudi rahvusvaheliste hinnavaatluste kohaselt olid Tallinnas populaarsemad kohalikud viinad kallimad kui teiste Balti riikide pealinnades, Prahas, Bratislavas ja Berliinis. Kõige suurem, peaaegu kahekordne, vahe oli Riia hindadega. Eesti pealinnas olid

viinade hinnad mõnevõrra madalamad kui Budapestis ning märgatavalt madalamad kui kõrgete alkoholiaktsiisidega Põhjamaades ja Hollandis. Kodumaistel viinadel on hinnavahed Euroopa linnades oluliselt suuremad kui rahvusvaheliste tuntud kaubamärkide hinnaerinevused.

Tabel 16

Viina hinnad Euroopa pealinnade supermarketites 2008. aastal
(kuu esimese nädala seisud, kroonides)

Pealinn	märts 2008	juuni 2008	sept. 2008	detsember 2008
Kohalik viin 38-40%, 0,7-0,75 l klaaspudel				
Tallinn	104.98	108.13	114.98	112.73
Riia	62.11	57.66	65.68	62.11
Vilnius	99.63	99.64	99.64	99.63
Varssavi	112.29	114.05	109.56	-
Praha	102.47	122.50	127.50	93.61
Bratislava	88.33	81.93	90.52	92.10
Budapest	-	132.67	89.74	123.48
Helsingi*	229.85	229.85	229.85	229.85
Berliin	79.12	80.42	78.86	80.42
Amsterdam	231.41	234.54	231.41	231.41
Stockholm*	318.29	315.27	311.59	288.39
Absolut vodka 40%, maitsestatamata, 0,7 l klaaspudel				
Tallinn	264.63	261.95	265.63	265.63
Riia	359.33	360.66	351.98	241.71
Vilnius	212.94	219.74	212.73	191.66
Praha	222.11	213.91	220.19	198.74
Bratislava	229.88	213.58	233.92	242.96
Helsingi*	280.07	280.07	280.07	295.72
Berliin	205.86	200.64	205.86	205.86
Amsterdam	242.37	242.37	242.37	242.37
Stockholm*	385.30	381.99	383.63	352.82

* alkoholi kauplustes
Allikas: EKI

Tarbimine

Kangete alkoholsete jookide siseturumaht 2008. aastal vähenes 2007. aastaga võrreldes ning ulatus 22,1 mln liitrini. Sellest 15,5 mln liitrit oli viin. Sealjuures on kogu siseturumüügile juurde arvestatud viina kogused, mille kaubandus varus 2007. aasta lõpus enne uute aktsiisimäärade kehtimahakkamist ladudesse. Kuna 2008. aasta jooksul varude mahud täpsustusid, siis neid korrigeeriti käesolevas turuülevaates. Täpsustatud andmetel oli viinavarude suurus

2007. aasta lõpus hinnanguliselt 1,0 mln liitrit. Kogu kangete alkoholsete jookide müük siseturule vähenes 2008. aastal 7,5% möödunud aastaga võrreldes, sealjuures viina müük vähenes 3,7%. Analüüsitaval aastal toodeti Eestis viina 9% vähem kui siseturul müüdi. Osaliselt on see seletatav eelmise aasta varude müügiga, osaliselt oli tegemist importtoodete müügiga. Tervikuna toodeti kangeid alkoholseid jooke viiendiku võrra vähem kui siseturul müüdi.

Kangeid alkoholseid jooke tarbiti Eestis 2008. aastal 13,6 liitrit elaniku kohta (tootele märgitud alkoholi sisaldusega), sellest 10,4 liitrit moodustas viin. Tervikuna tarbis üks Eesti elanik kangeid alkoholseid jooke 8,3% vähem kui aasta tagasi ja viinatarbimine vähenes 3,7% mullusega võrreldes. Tarbimise vähendamist on mõjutanud kõrgemad aktsiisimaksud, mis tõstsid kangete alkoholsete jookide hindu sedavõrd, et nende tarbimine asendati teiste toodetega ja osaliselt illegaalse viina tarbimisega. Kaupmeeste hinnangul on nii Eestis kui teistes riikides kangete alkoholsete jookide populaarsus langemas.

Tabel 17

Kangete alkoholsete jookide* tootmise ja tarbimise bilanss ning isevarustuse tase

	2004	2005	2006	2007	2008	'08/'07, +/- %
Tootmine, mln liitrit	18,7	15,7	16,6	20,9	17,6	-15,8
Eksport,**** mln liitrit	5,5	4,1	3,5	15,7	15,7	0,0
Import, ****mln liitrit	5,5	7,1	7,1	19,7	19,2	-2,5
Saldo aasta lõpus**	-1,0	1,0	-100,0
Müük siseturul, mln liitrit	18,7	18,7	20,2	23,9	22,1	-7,5
Turistide kaasaostud, mln liitrit	6,1	5,2	5,4	4,7	5,0	6,4
Turistide tarbimine Eestis, mln liitrit	0,38	0,59	0,6	1,7
Legaalne tarbimine,*** mln liitrit	12,6	13,5	14,42	18,6	16,5	-11,3
Illegaalne tarbimine mln liitrit	2,6	2,4	2,1	1,45	1,75	20,6
Tarbimine,*** mln liitrit	15,2	15,9	16,53	20,1	18,3	-9,0
Müük ja tarbimine ühe elaniku kohta, liitrites						
Müük siseturul el. kohta, liitrit	13,8	13,9	15,0	17,8	16,5	-7,5
Turistide kaasaostud el. kohta, liitrit	4,5	3,9	4,0	3,5	3,7	5,7
Turistide tarbimine Eestis, 1 el. kohta	0,29	0,44	0,45	2,3
Legaalne tarbimine***, 1 el. kohta	9,3	10,0	10,7	13,9	12,3	-11,1
Illegaalne tarbimine (salaviin), liitrit el. kohta	1,9	1,8	1,6	1,1	1,3	20,7
Tarbimine,*** liitrit 1 el. kohta	11,2	11,8	12,3	15,0	13,6	-8,3
Isevarustuse tase (%)	100	84	82	87	80	-7%-punkti
Elanike arv, mln inimest	1,351	1,346	1,344	1,341	1,340	-0,1

* tootele märgitud alkoholi sisaldusega

** 2008. a jaanuarikuu aktsiisi alusel arvestatud jääk, mis liideti 2008.a siseturumüügile juurde

*** Eestis elanike tarbimine

****alates 2007.a andmed ei ole andmete kogumismetoodika muutuse tõttu võrreldavad varasemate perioodidega

Allikad: SA, EKI

Tabel 18

Viina* tootmise ja tarbimise bilanss ning isevarustuse tase
(sisaldub kangete alk. jookide numbrites)

	2004	2005	2006	2007	2008	'08/'07, +/- %
Tootmine, mln liitrit	15,3	12,4	13,5	16,9	14,1	-16,6
Eksport,**** mln liitrit	3,8	2,8	2,2	4,0	5,0	25,0
Import, ****mln liitrit	1,3	2,2	2,2	4,2	5,4	28,6
Saldo aasta lõpus**	-1,5	1,5	-100,0
Müük siseturul, mln liitrit	12,8	11,8	13,5	16,1	15,5	-3,7
Turistide kaasaostud, mln liitrit	4,6	3,1	3,2	2,7	2,9	7,4
Turistide tarbimine Eestis, mln liitrit	0,25	0,36	0,4	11,1
Legaalne tarbimine,***mln liitrit	8,2	8,7	10,0	13,0	12,2	-6,4
Illegaalne tarbimine, mln liitrit	2,6	2,4	2,1	1,45	1,75	20,7
Tarbimine,*** mln liitrit	10,8	11,1	12,1	14,5	14,0	-3,7
Müük ja tarbimine ühe elaniku kohta, liitrites						
Müük siseturul el. kohta, liitrit	9,5	8,8	10,0	12,0	11,6	-3,7
Turistide kaasaostud el. kohta, liitrit	3,4	2,3	2,4	2,0	2,16	8,0
Turistide tarbimine Eestis, 1 el. kohta	0,19	0,27	0,30	11,1
Legaalne tarbimine***, 1 el. kohta	6,1	6,5	7,4	9,7	9,1	-6,5
Illegaalne tarbimine (salaviin), liitrit elaniku kohta	1,9	1,8	1,6	1,1	1,3	20,7
Tarbimine,*** liitrit 1 el. kohta	8,0	8,3	9,0	10,8	10,4	-3,7
Isevarustuse tase (%)	120	105	100	105	91	-14%-punkti
Elanike arv, mln in.	1,351	1,346	1,344	1,341	1,340	-0,1

* tootele märgitud alkoholi sisaldusega

** 2008. a jaanuarikuu aktsiisi alusel arvestatud jääk, mis liideti 2008.a siseturumüügile juurde

*** Eestis elanike tarbimine

**** alates 2007.a andmed ei ole andmete kogumismetoodika muutuse tõttu võrreldavad varasemate perioodidega

Allikad: SA, EKI

Nagu tabelist 19 näha, on kangete alkoholsete jookide tarbimise poolest on Eesti Euroopas juhtriikide seas (osade riikide kohta võrdlusandmed puuduvad).

Tabel 19

Kangete alkoholsete jookide tarbimine Euroopa riikides elaniku kohta
(100%-lises alkoholis, liitrites)

	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Venemaa	-	-	-	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0	6.0
Eesti	-	-	-	2.5	3.1	3.2	3.6	4.3	4.5	4.7
Rumeenia	2.2	2.3	3.8	3.6	4.1	4.8	4.4	3.8	3.5	3.5
Ungari	2.7	4.8	4.5	3.3	3.3	3.3	3.3	3.5	3.5	3.3
Tšehhi	-	-	-	3.4	3.2	3.3	3.3	3.0	3.0	3.2
Poola	3.2	6.0	4.5	2.1	1.8	1.7	2.4	2.5	2.5	2.7
Prantsusmaa	2.3	2.5	2.5	2.4	2.4	2.4	2.4	2.4	2.4	2.4
Soome	1.8	2.8	3.1	1.8	1.9	1.9	2.0	2.5	2.5	2.3
Saksamaa	3.0	3.1	2.2	1.9	1.9	1.9	1.9	1.9	1.9	2.3
Hispaania	2.8	3.2	2.6	1.8	2.0	1.8	1.9	1.9	1.9	2.2
Iirimaa	1.5	2.0	1.7	2.2	2.4	2.5	2.6	2.4	2.3	2.1
Kreeka	-	-	1.5	2.0	2.2	2.4	2.2	2.0	2.0	2.1
Suurbritannia	0.9	1.8	1.7	1.6	1.6	1.7	1.8	1.9	1.9	1.7
Šveits	2.0	2.0	1.8	1.5	1.6	1.6	1.6	1.6	1.6	1.6
Austria	1.4	1.6	1.5	1.8	1.3	1.3	1.3	1.4	1.4	1.5
Taani	1.3	1.5	1.3	1.1	1.1	1.2	1.2	1.5	1.4	1.4
Holland	2.0	2.7	2.0	1.7	1.7	1.7	1.5	1.5	1.5	1.3
Rootsi	2.6	2.7	1.7	1.1	1.1	1.1	1.3	1.3	1.1	1.2
Portugal	0.5	0.9	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.0	1.2
Norra	1.6	1.9	1.0	0.8	0.8	0.9	0.8	0.8	0.8	1.0
Itaalia	1.8	1.9	1.2	0.5	0.4	0.4	0.3	0.3	0.4	0.3

Allikas: SIRUS, EKI

ÕLU

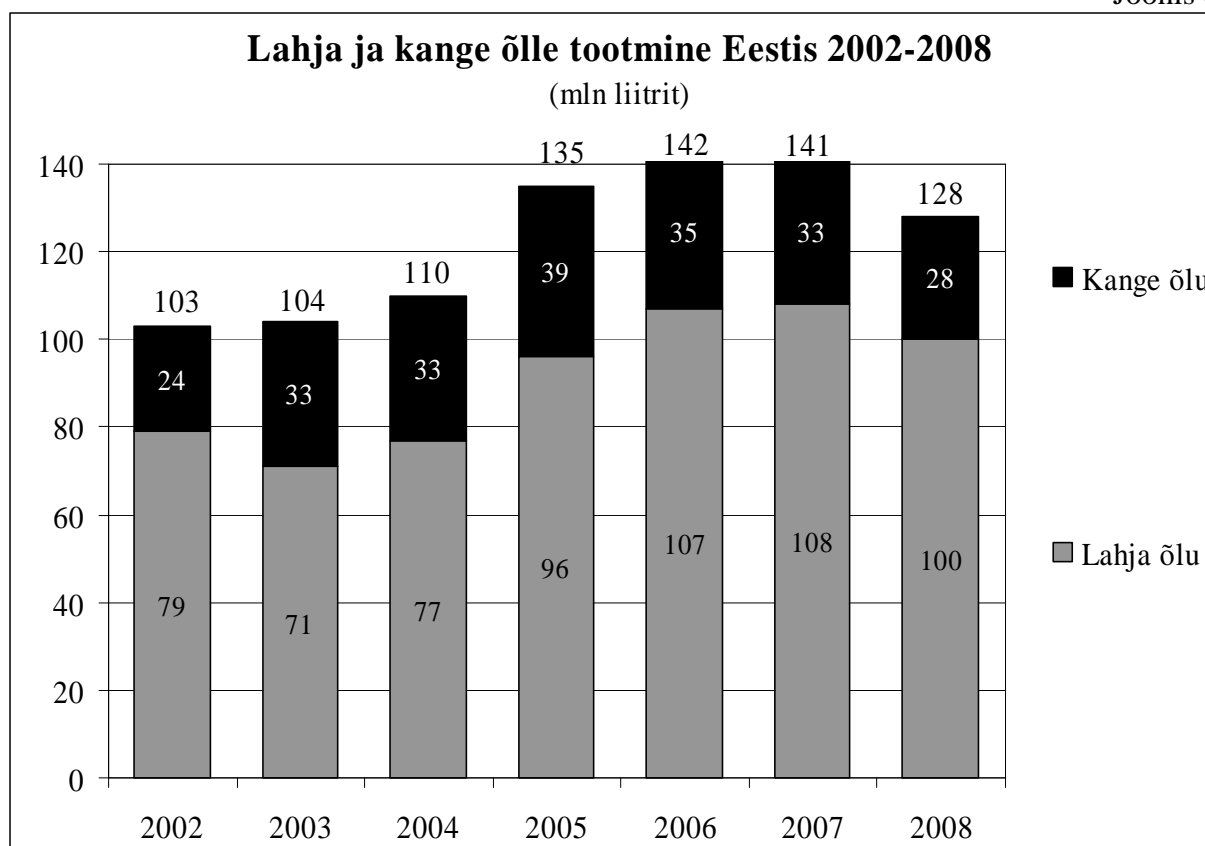
Tootmine

Jahe suvi, majanduslangus ja varasemast kõrgemad õlle hinnad mõjutasid otseselt ka Eesti õlleturgu. Statistikaameti andmetel toodeti Eestis 2008. aastal 128 mln liitrit õlut, mida oli 9,1% vähem kui eelmisel aastal. Lahja õlle (alk. sisaldus alla 6%) osakaal kogutoodangus jätkuvalt suurenes ning oli 2008. aastal 78% (2007.a 77%, 2006.a 75%). Seega kange õlle osa kogutoodangus langes 22%-le. Selle põhjuseks võib eelkõige pidada kange õlle suuremat hinnatõusu võrreldes lahja õllega.

Õlletootjate andmetel vähenes analüüsitaval aastal Eesti õlle müük kohalikule turule 6%, kusjuures lahjade õlled müük siseturule vähenes aeglasemas tempos (-4%) kui kangete õlled müük (-12%). Sellise languse põhjuseks olid AS Saku Õlletehase kahanenud müügikogused, sealjuures AS A. Le Coq toodete müük Eestis aastaga oluliselt ei muutunud. Kuna 2008. aastal õlle ekspordikogused vähenesid mullusega võrreldes 15%, siis kodumaisel turul realiseeritud õllekoguse osakaal suurenes 89%-ni (2007.a 83%).

Nagu varemgi, olid suurimateks õlletootjateks Eestis AS A. Le Coq ja AS Saku Õlletehas, kuid nende summeeritud osatähtsus tootmises oli väiksem kui aasta tagasi (2008.a 87%);

Joonis 8

Allikas: EKI (hinnanguline)

2007.a 91%). Mõlema ettevõtte toodangu mahud möödunud aastal vähenesid. Kuna senise turuliidri AS Saku Õlletehase tootmine langes kiiremas tempos, jõudsid 2008. aastal kahe suurema tootja osakaalud tootmises võrdsele tasemele.

Väliskaubandus

Väliskaubandusandmete kogumise metoodika muutus õllesektorit seni ei puudutanud, sest ekspordijateks olid vaid Eesti ettevõtted. Seega õlle puhul olid varasematel aastatel põhi-eksporti andmed enam-vähem samad mis kogueksportiandmed. Kuid 2008. aastal teostati läbi Eesti ka õlle transiitvedu, mis hinnanguliselt ulatus 8 mln liitrini.

Õlut eksporditi Eestist 2008. aastal 20,7 mln liitrit 156,6 mln krooni eest ja imporditi 15,7 mln liitrit 162,3 mln krooni eest. Seega oli õlle väliskaubandusbilanss viimaste aastate jooksul esmakordselt negatiivne. Varasematel aastatel on see olnud positiivne, eelmisel aastal oli aga õlle ekspordi- ja impordikäive võrdsed.

Õlle ekspordimaht küll vähenes aastaga 15%, kuid ligi 23% kõrgemate ekspordihindade tõttu ekspordikäive suurenes 4% võrreldes aastatagusega.

Jätkuvalt olid suuremateks eesti õlle eksporditurgudeks Läti ja Leedu, kuid mõlemasse riiki 2008. aastal ekspordimahud vähenesid. Lätti viidi 42% ja Leetu 33% Eestist eksporditud õllekogusest. Seevastu õlle eksport Soome suurenes ning sellega suurenes Soome osatähtsus õlle ekspordi sihtriikide seas 22%-ni.

Tabel 20

Õlle rahaline kogueksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	'08/'07 +/- %
Eksport	5.83	6.18	7.58	122,6	150,1	156,6	4,3
Import	8.29	9.00	10.34	113,1	151,1	162,3	7,4

Allikas: SA

Tabel 21

Õlletoodang, põhieksporti ja -impordi kogused 2006-2008 (tuh liitrit)

	2006	2007	2008	'08/'07, +/- %
Toodang	141 795	141 270	128 440	-9,1
Eksport	21 019	24 298	20 677	-14,9
Import	13 644	16 798	15 699	-6,5

Allikas: SA

Tabel 22

Õlle koguseline eksport riigiti 2007-2008. aastal

	1000 liitrit		'08/'07, +/-%	Osakaal, %	
	2007	2008		2007	2008
Läti	11 312	8 742	-22,7	47	42
Leedu	8 228	6 735	-18,1	34	33
Soome	4 258	4 666	9,6	17	22
Teised	500	534	6,8	2	3

Allikas: SA

Õlle impordikäive oli 2008. aastal SA andmetel 7% suurem kui eelmisel aastal. Kasv saavutati vaid 15%-lise impordihindade tõusu tõttu, kuna impordikogused olid mullusest 6,5% väiksemad. Enim veeti Eestisse õlut sisse endiselt Soomest (29% õlle koguimpordist), kuid soome õlle sisseveokogused vähenesid aastaga pea poole võrra. Impordikogused vähenesid ka Lätist, kuid Venemaalt, Hollandist, Tšehhist, Ukrainast, Leedust ja Saksamaalt need suurenesid.

Tabel 23

Õlle koguseline import riigiti 2007-2008. aastal

	1000 liitrit		'08/'07, +/- %	Osakaal, %	
	2007	2008		2007	2008
Soome	8 681	4 582	-47,2	51	29
Venemaa	1 766	2 679	51,7	11	17
Holland	539	1 608	198,0	3	10
EU (riik määramata)	480	1 076	124,3	3	7
Läti	1 499	1 019	-32,0	9	7
Tšehhi	471	860	82,6	3	6
Ukraina	505	667	32,2	3	4
Leedu	535	637	19,1	3	4
Saksamaa	454	521	14,9	3	3
Teised	1 868	2 050	9,7	11	13
	16 798	15 699	-6,5	100	100

Allikas: SA

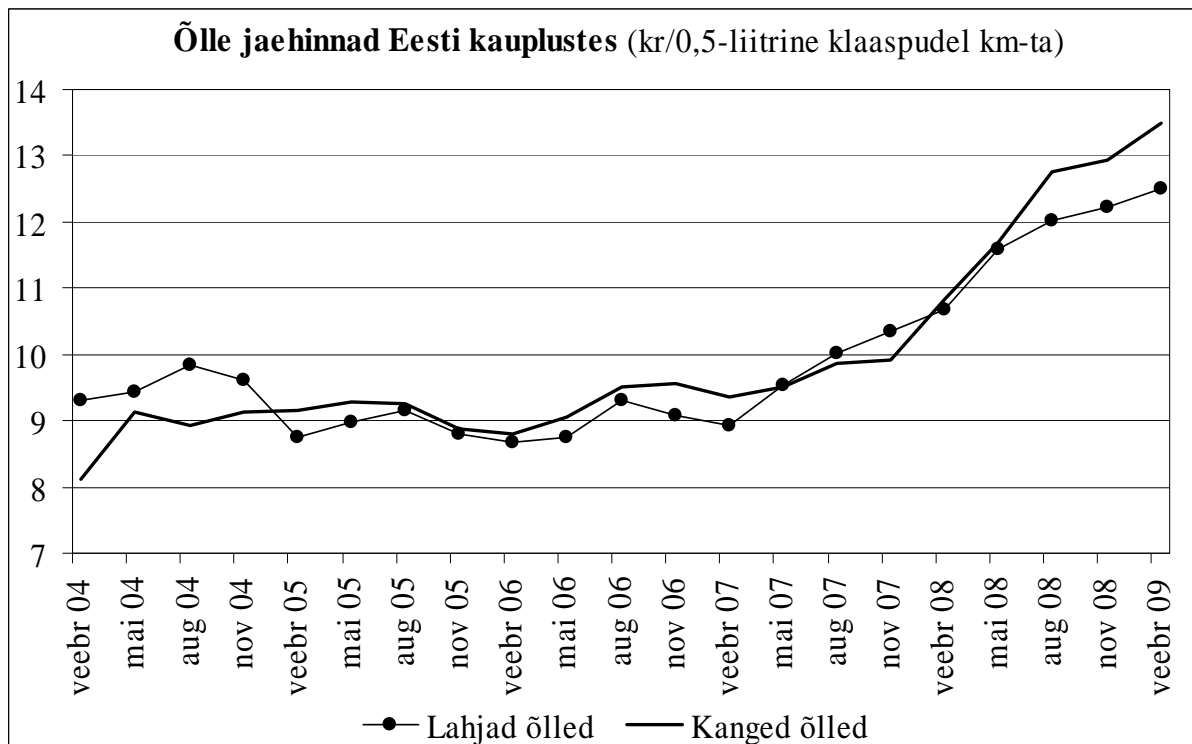
Hinnad

2007. aastal alanud õlle jaehinna tõus 2008. aastal kiirenes veelgi. Kui 2007. aastal tõusid õlle hinnad tooraine kallinemise ja muude kulude kasvu tõttu, siis 2008. aastal oli hinnatõusu põhjuseks ka aktsiisimäärade tõstmine. Kodumaise õlle hinnad tõusid kauplustes aastaga 22,2%, kusjuures lahja õlu kallines 19,8% ja kange õlu 24,7%. Seega ka õlle hinnatõus oli suurem kui alkoholsete jookide kallinemine keskmiselt. Tallinna kauplustes oli õlle hinnatõus veidi

rahulikum kui mujal Eestis - lahja õlu kallines pealinnas aastaga 17,8%. Õlle jaehind Tallinnas ja mujal Eestis 2008. aastal ühtlustus.

Aktsiisimäära tõus üksi tõstis 0,5-liitrise lahja õlle pudeli hinda 52 senti võrra ja kange õlle pudeli hinda 90 senti võrra. Tegelikult tõusid õlle hinnad (2008. ja 2007. aasta novembrisemeid võrreldes) aastaga vastavalt 1.87 kr/0,5 l ja 3.02 kr/0,5 l. Seega õlle puhul mõjutas jaehindu aktsiisimääradest enamgi tooraine (linnaste) 23%-line kallinemine võrreldes 2007. aastaga. 2009. aasta alguses on linnased odavamad kui aasta tagasi, mistõttu peaks ka õlle jaehind 2009. aastal alanema.

Joonis 9

Allikas: EKI

Tabel 24

Eesti õlle keskmised jaehinnad kauplustes
(0,5-liitrise üksiku klaaspudeli hind kroonides koos taara hinna ja käibemaksuga)

	2004	2005	2006	2007	2008	Muutus '08/'07, +/- %
Eestis keskmiselt	9.19	9.03	9.09	9.69	11.84	22,2
Lahja õlu <6%	9.55	8.92	8.95	9.72	11.64	19,8
Kange õlu >6%	8.84	9.14	9.23	9.66	12.05	24,7
Tallinnas keskmiselt	9.14	9.03	8.95	9.78	11.86	21,3
Lahja õlu <6%	9.42	9.10	8.88	9.92	11.69	17,8
Kange õlu >6%	8.86	8.97	9.02	9.65	12.03	24,7

Allikas: EKI

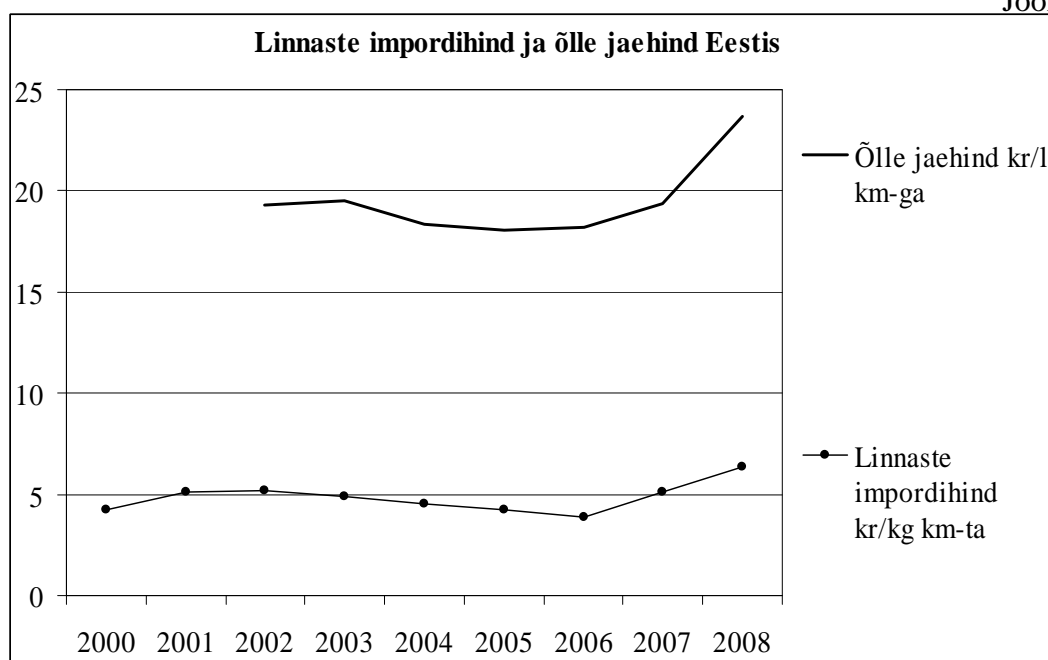
Tabel 25

Õlle aktsiis (kroonides)

	Enne 01.01.2008	Alates 01.01.2008	Alates 01.07.2008
Ainult aktsiis			
Õlu 4,6%, 0,5-liitrine pudel	1.33	1.47	1.77
Õlu 8,0%, 0,5-liitrine pudel	2.32	2.56	3.08
Aksiis koos aktsiisilt makstava käibemaksuga			
Õlu 4,6%, 0,5-liitrine pudel	1.57	1.74	2.09
Õlu 8,0%, 0,5-liitrine pudel	2.74	3.02	3.63

Allikas: Maksu- ja Tolliameti andmed, EKI arvutused

Joonis 10

Allikad: EKI, SA

Tabel 26

Õlle hinnad Euroopa pealinnade supermarketites 2008. aastal
(kuu esimese nädala seisud, kr km-ga)

Pealinn	Kohalik hele õlu, 4,3-4,7%, 0,5 l üksik klaaspudel koos taara hinnaga			
	märts 2008	juuni 2008	sept 2008	dets 2008
Tallinn	11.74	11.70	12.35	13.47
Riia	9.13	8.68	9.80	9.80
Vilnius	9.02	9.13	8.96	9.92
Varssavi	10.83	11.48	11.89	-
Praha	6.19	6.58	5.58	6.54
Bratislava	6.93	7.59	7.33	7.31
Budapest	7.89	9.11	-	8.47
Helsingi	30.27	22.60	22.68	28.16
Berliin	12.78	11.58	11.97	11.73
Amsterdam	11.65	11.73	11.45	12.20
Stockholm	15.85	14.91	16.08	14.73

Allikas: EKI

EKI rahvusvahelise hinnavaatluse andmetel olid 2008. aastal Tallinnas õlle jaehinnad 11 EL pealinna võrdluses ühed kõrgematest. Meie õlle hind jääb põhjapoolsetest EL-i riikidest alla vaid Soome ja Rootsi hinnatasemele, kuid ka see hinnavahe on varasemaga võrreldes vähenenud. Kodumaise õlle hinnavahe Eesti ja Läti kauplustes väheneb vaevumärgatavalt - kui 2006. aastal oli kodumaise lahja õlle hind Tallinna supermarketites keskmiselt 34% kõrgem kui Riias, siis 2007. aastal oli hinnavahe 33% ja 2008. aastal 32%. Seega endiselt on piiriäärsetel aladel elavatel eestimaalastel õlut märksa soodsam osta Lätist. Keerulisemas majandusolukorras võidakse seda teha enamgi kui varasematel aastatel.

Tarbimine

Õlle siseturumaht Eestis vähenes 2008. aastal eelmise aastaga võrreldes 7,8% 123 mln liitriini. Vähenesid nii siintarbitud kui ka turistide poolt kaasaostetud õllekogused. Turistide kaasaostetud õllekogused olid väikseimad peale Eesti liitumist EL-iga, sest eelistatakse teisi lahjaid alkohoolseid jooke. Kokku viisid turistid 2008. aastal Eestist kaasa hinnanguliselt 13 mln liitrit ja kohapeal tarbisid 8 mln liitrit õlut. Kui need kogused arvestada maha siseturumüügist, siis võib öelda, et Eesti elanikud tarbisid 2008. aastal kokku 102 mln liitrit õlut, mida oli 5% vähem kui eelmisel aastal.

Tabel 27

Õlle* tootmise ja tarbimise bilanss ning isevarustuse tase

	2004	2005	2006	2007	2008	'08/'07, +/- %
Tootmine, mln liitrit	109,7	135,2	141,8	141,3	128,4	-9,1
Eksport, mln liitrit	26,9	23,1	21,0	24,3	20,7	-14,8
Import, mln liitrit	27,0	13,5	13,6	16,8	15,7	-6,5
Müük siseturul, mln liitrit	109,8	125,6	134,4	133,8	123,4	-7,8
Turistide kaasaostud, mln liitrit	25,0	23,0	19,0	15,0	13,0	-13,3
Turistide tarbimine Eestis, mln l	10,1	10,6	8,0	-24,5
Tarbimine,** mln liitrit	84,8	102,6	105,3	108,2	102,4	-5,4
Müük ja tarbimine ühe elaniku kohta, liitrites						
Müük siseturul el. kohta, liitrit	81,3	93,2	100,0	99,8	92,0	-7,7
Turistide kaasaostud, 1 el. kohta	18,5	17,1	14,1	11,2	9,7	-13,3
Turistide tarbimine Eestis, 1 el. kohta	7,5	7,9	6,0	-24,5
Tarbimine,** liitrit el. kohta	62,8	76,2	78,3	80,7	76,4	-5,3
Isevarustuse tase (%)	100	108	106	106	104	-2%-punkti
Elanike arv, mln in.	1,351	1,346	1,344	1,341	1,340	-0,1

* tootele märgitud alkoholi sisaldusega

**Eesti elanike tarbimine

***muutuse arvutuse aluseks on andmed tuh liitrites

Allikad: SA, EKI

Seega **tarbiti õlut Eestis 2008. aastal 76,4 liitrit ühe elaniku kohta**, mis oli 4,3 liitri võrra ehk 5% vähem kui aasta tagasi. Õlle isevarustuse tase oli 104% ehk Eestis toodeti õlut rohkem kui tarbiti.

Võrreldes teiste Euroopa riikidega tarbitakse Eestis õlut oluliselt vähem kui väga tugeva õlletraditsiooniga riikides (Tšehhi, Saksamaa, Austria), kuid selgelt rohkem kui nn veiniriikides. Eesti õlletarbimise näitajad on viimastel aastatel jõudnud enam-vähem Soome tarbimise tasemele, kuid ületavad õlletarbimist Rootsis ligi 30 liitriga elaniku kohta aastas (Soomes 2007.a 85,2 l/el/a; Rootsis 2007.a 52,9 l/el/a).

Tabel 28

Õlle tarbimine Euroopa riikides elaniku kohta (toote kangusega, liitrites)

	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Tšehhi	-	-	-	158.9	156.0	160.1	161.0	158.0	164.1	158.1	...
Saksamaa	141.1	145.9	142.8	125.5	123.1	121.5	117.7	115.8	115.2	116.0	...
Austria	98.7	101.9	121.3	107.7	107.4	108.5	111.1	108.6	108.9	108.0	...
Iirimaa	101.0	121.7	123.9	128.0	126.0	124.8	118.0	108.0	106.0	104.8	...
Suurbritannia	103.0	118.3	113.9	96.8	98.5	100.1	101.3	99.0	95.6	92.0	...
Poola	31.4	30.4	30.4	62.8	63.3	70.7	74.6	82.0	80.7	90.8	...
Taani	108.5	130.7	127.2	102.2	98.6	96.7	96.2	89.6	90.1	90.1	...
Soome	48.8	57.4	83.2	78.4	80.2	79.5	80.2	84.0	90.1	87.0	85.2
Eesti*	33.2	-	-	59.9	63.6	65.7	64.9	62.7	73.4	85.9	88.6
Hispaania	38.5	53.4	71.9	72.0	75.6	73.4	78.3	77.6	80.0	82.0	...
Rumeenia	21.6	43.8	43.6	55.4	54.4	56.0	60.6	66.7	70.6	81.0	...
Holland	57.4	86.4	90.0	82.8	83.5	79.2	78.7	77.9	78.1	77.4	...
Ungari	59.4	87.0	105.2	73.0	73.0	74.0	73.0	77.2	71.8	75.0	...
Venemaa	-	-	-	37.9	44.1	49.1	51.4	59.7	62.4	67.0	...
Portugal	13.3	37.9	65.1	64.5	61.3	58.6	60.0	61.7	61.0	61.9	...
Šveits	78.5	69.0	70.7	58.3	57.2	56.6	58.7	57.3	54.8	56.5	...
Norra	37.8	48.3	52.4	52.0	50.9	51.6	50.0	55.0	52.0	54.0	...
Rootsi	57.5	48.0	60.1	56.4	55.4	55.9	55.4	51.4	50.5	51.0	52.9
Kreeka	9.4	26.3	41.0	40.0	39.0	39.0	39.0	41.2	37.7	38.3	...
Prantsusmaa	41.3	44.3	41.5	36.2	36.0	34.8	35.5	33.4	33.5	33.0	...
Itaalia	11.3	16.7	23.0	28.1	28.9	28.2	30.1	29.6	29.7	30.0	...

* 1970.a asemel 1966.a andmed; alates 2002. aastast arvutatakse tarbimisest maha turistide kaasaostud

Allikas: SIRUS, EKI

4. LAHJAD ALKOHOLSED JOOGID

Tootmine

Lahjade alkoholsete jookide gruppi on koondatud lahjad segatud piiritusjoogid (long drink jms) ja kääritatud joogid (sh siidrid, puuvilja- ja marjaveinid).

Lahjade alkoholsete jookide tootmismahu statistika 2008. aasta kohta on Statistikaameti ja EKI andmetel mõneti erinev. Järgnevas analüüsis on kasutatud EKI poolt tootjatelt kogutud andmeid. Nende kohaselt vähenes lahjade alkoholsete jookide toodang Eestis 2008. aastal 25% võrreldes eelmise aastaga. Kokku toodeti neid jooke 30,2 mln liitrit, millest 15,6 mln liitrit olid kääritatud joogid ning 11,8 mln liitrit lahjad segatud piiritusjoogid. Tootmismahu langus toimus kõigis nimetatud tootegruppides, kusjuures lahjade segatud piiritusjookide toodang vähenes võrreldes aastatagusega 46%, kääritatud jookidel ligi 15%. Viimaste puhul toimus tootmise langus nii siidri kui ka puuvilja- ja marjaveinide toodangu mahu vähenemise tõttu. Siidreid toodeti Eestis 2008. aastal 13% vähem kui aasta tagasi ning puuvilja- ja marjaveine 18% vähem. Kõikide lahjade alkoholsete jookide tootmismahu languse põhjuseks oli nii Eesti tootjate ekspordikoguste vähenemine kui ka importjookide turuosa kasv Eesti turul selles tootegrupis. Lahjade segatud alkoholsete jookide puhul oli märgata ka siseturu tarbimismahu vähenemist, mis samuti mõjutas toodangut languse suunas.

Tabel 29

Lahjade alkoholsete jookide toodang 2006-2008 (mln liitrit)

	2006	2007	2008	'08/'07, +/- %
Kokku lahjad alkoholised joogid	41,51	40,18	30,15*	-25,0
sh lahjad segatud piiritusjoogid (SA)	17,98	21,95	11,78	-46,3
(EKI)	17,98	21,95	14,56	-33,7
kääritatud joogid	23,53	18,23	15,59	-14,5
sh siider	15,23	12,84	11,17	-13,1
puuvilja- ja marjaveinid	8,30	5,39	4,42	-18,0

* arvestatud on EKI hinnanguid

Allikas: SA, EKI

EKI-le esitatud andmetel toodeti Eestis 2008. aastal **lahjasid segatud piiritusjooke** 14,6 mln liitrit, mida oli 1/3 võrra vähem kui aasta tagasi. Tootmise languse üheks põhjuseks võib pida 2008. aastal rakendatud kõrgemaid aktsiisimäärasid, mis tõstsid lahjade segatud piiritusjookide jaehindu, millega omakorda langes siseturule müük 30%. Tootmismahu langusest viiendiku põhjustas Eesti tootjate ekspordikoguste vähenemine võrreldes aastatagusega. Lisaks ekspordi ja siseturu nõudluse vähenemisele mõjutas lahjade segatud alkoholsete jookide tootmismahude kahanemist ka AS Saku Õlletehase toodete retseptuuri muutus, millega hakati 2008. aastal lahjades alkoholsetes jookides toorainena osaliselt kasutama õlut ning selliste jookide tootmismahut on seega arvestatud õlle alla.

Traditsiooniliselt müüdi valdav osa Eestis toodetud lahjadest segatud piiritusjookidest siseturule (2008.a 85%; 2007.a 81%).

Suurimaks lahjade segatud piiritusjookide tootjaks Eestis oli endiselt AS A. Le Coq. Ettevõtte toodang vaadeldaval perioodil küll vähenes, kuid vähem kui teistel tootjatel, mistõttu nende turuosa selles tootegrupis kasvas. Teisel positsioonil püsis AS Saku Õlletehas, kelle tootmismaht ja müük kohalikule turule liikus samuti langustrendil. Ainsaks ettevõtteks, kes suurendas antud jookide tootmist oli AS Viru Joogid, kuid tema osatähtsus lahjade segatud piiritusjookide kogutootmises oli jätkuvalt väike. 2008. aastal alustas analüüsitavate jookide tootmist ka AS Liiwi Heliis, kuid ettevõtte osatähtsus kogutoodangus oli samuti väga väike.

Siidreid toodeti Eestis 2008. aastal 11,2 mln liitrit ning seda oli 13% vähem aastatagusega võrreldes. Tootmismahude languse põhjuseks oli nõudluse vähenemine nii sise- kui välis- turul. Tootjate andmetel vähenes siidri müük kohalikule turule 9,5% ja tootjate eksport oli 17% väiksem kui eelmisel aastal (tabel 34). Seega ligikaudu 60% siidrite tootmismahu langusest tuli ekspordi vähenemisest, ülejäänud siseturu nõudluse langusest. 2008. aastal müüdi Eesti siidritoodangust kohalikul turul 57% (2007.a 55%).

2008. aastal oli siidritootmise liidriks Eestis AS A. Le Coq, kellel suurenes nii toodangu maht kui turuosa. AS Saku Õlletehas püsis siidritootjate pingereas teisel positsioonil, kuid ettevõtte tootmismahut vähenes eelmise aastaga võrreldes. Kahe juhtiva tootja summeeritud osakaal Eesti siidritoodangus ulatus 2008. aastal 83%-ni (2007.a 77%). AS Viru Joogid siidritoodang kahanes, kuid osakaal kogutoodangus jäi aastatagusele tasemele.

Puuvilja- ja marjaveine toodeti SA andmetel 2008. aastal Eestis kokku 4,4 mln liitrit ning see kogus oli 18% väiksem kui eelneval aastal (2007.a 5,4 mln l). Nagu varemgi toodeti Eestis nii naturaalseid kui kangendatud marjaveine ning nende tootmise proportsioonid olid samad mis 2007. aastal. Mõlemal võrdlusaastal oli valdav osa Eestis toodetud veinist (97%) kääritamismeetodil saadud naturaalne vein ja ülejäänud kogus oli kangendatud veine. Analüüsitaval perioodil vähenes märgatavalt mõlema veinitüübi tootmine - naturaalseid veine toodeti 18% ja kangendatud veine 13% aastatagusest vähem.

Eestis toodetakse kahte tüüpi naturaalseid veine – lauaveine ja siidritootmises toorainena kasutatavaid veine. Kuna 2008. aastal siidri tootmine Eestis vähenes 13% 2007. aastaga võrreldes, siis vähenes ka siidri tooraineks kasutatavate veinide tootmine, kusjuures langus oli protsentuaalselt sama suur. Kuna lauaveinide toodang vähenes enam kui siidritootmiseks mineva puuvilja- ja marjaveini tootmismahut, siis viimaste osakaal veinide kogutoodangus suurenes Eestis 2007. aasta 82%-lt 2008. aastal 95%-ni.

AS Linda Nektar oli olulisim siidri toorainena kasutatavate veinide tootja Eestis, ettevõtte toodangu maht 2008. aastal vähenes. Seevastu AS Viru Joogid suutis suurendada nende veinide tootmist, tõustes tootjate pingereas teisele positsioonile.

Naturaalsete veinide toodangu mahud kahanesid peaaegu kõikidel ettevõtetel. AS Linda Nektar, tootes üle poole kodumaistest puuvilja- ja marjaveinidest, oli jätkuvalt veinitootmise esinumbriks Eestis. Liidrile järgnes AS Valtu Vein, kelle toodangu maht oli väiksem kui 2007. aastal, kuid osakaal tootmises ei ole aastaga muutunud. Langustrendil oli ka AS-i Võhu Vein ja AS-i Põltsamaa Felix tootmine, kusjuures viimase toodangu maht langes eriti kiires tempos, samas mõlema ettevõtte osatähtsus tootmises oli võrdne. Suuremateks kangendatud

veinide tootjateks olid AS Võhu Vein ja AS Valtu Vein, kelle toodangu mahud olid 2008. aastal ligilähedased. Kolmandaks kangendatud veinide tootjaks oli AS Liiwi Heliis, kuid tema toodang oli oluliselt väiksem.

Väliskaubandus

2008. aastal ulatus lahjade alkoholsete jookide kogueksportikäive 139 mln kroonini ja koguimportikäive oli 285 mln krooni. Seega oli nende jookide väliskaubakäibe saldo jätkuvalt negatiivne ning see suurenes. Segatud piiritusjookide ja kääritatud jookide ekspordikäibed olid praktiliselt võrdsed. Kääritatud jookide väljaveost andis suurema osa siidrite ekspordikäive, mis moodustas 36% kogu lahjade alkoholsete jookide ekspordist.

Tabel 30

Lahjade alkoholsete jookide rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2007-2008

	Hind, kr/l		Käive, mln kr		
	2007	2008	2007	2008	'08 / '07 +/- %
Eksport					
Kokku	7.86	10.34	165,0	138,7	-15,9
sh segatud piiritusjoogid	8.60	11.28	86,0	69,0	-19,8
kääritatud joogid	7.20	9.55	79,0	69,7	-11,7
sh siider	6.98	9.36	53,2	50,2	-5,7
Import					
Kokku	11.29	11.20	291,4	285,2	-2,1
sh segatud piiritusjoogid	10.51	10.33	195,7	196,3	0,3
kääritatud joogid	13.28	13.70	95,7	88,9	-7,1
sh siider	13.66	14.47	37,8	45,6	19,9

Allikas: SA

Tabel 31

Lahjade alkoholsete jookide kogueksporti- ja -impordikogused 2007-2008 (tuh liitrit)

	2007	2008	2008/2007, +/- %
Eksport			
Kokku	20 992	13 416	-36,1
sh segatud piiritusjoogid	10 030	6 117	-39,0
kääritatud joogid	10 962	7 299	-33,4
sh siider	7 621	5 359	-29,7
Import			
Kokku	25 822	25 460	-1,4
sh segatud piiritusjoogid	18 618	18 990	2,0
kääritatud joogid	7 204	6 470	-10,2
sh siider	2 765	3 151	14,0

Allikas: SA

Lahjade alkoholsete jookide koguseline eksport ulatus 13,4 mln liitri, millest rohkem kui pool (54%) olid kääritatud joogid ja 46% piiritusjoogid.

Lahjade segatud piiritusjookide kaubavahetuse saldo püsis 2008. aastal negatiivsena, kuna ekspordikäive (69 mln kr) oli peaaegu 3 korda väiksem kui impordikäive (196 mln kr). Nende jookide eksport rahalises väärtuses oli 2008. aastal 20% ning ekspordikogus 39% väiksem kui aasta tagasi. Osa lahjade segatud piiritusjookide ekspordist oli Eesti tootjate toodangu väljavedu (35% selle tootegrupi ekspordikogusest), osa importtoodete transiitvedu. Eestis valmistatud segatud piiritusjooke veeti teistesse riikidesse 2008. aastal koguliselt koguni 49% mullusest vähem.

36% kogu eksporditud lahjade segatud piiritusjookide kogusest müüdi Lätti, mis oli ka nende jookide tähtsamaks ekspordi sihtriigiks. Venemaale ja Leetu väljaveetud kogused olid enam-vähem võrdsed, moodustades 1/5 kogu lahjade segatud piiritusjookide ekspordist. Kõigisse kolme eelnimetatud riiki eksporditud kogused olid väiksemad kui aasta tagasi. Seevastu Soome väljamüüdnud kogused suurenesid 2008. aastal märgatavalt ning Soome osakaal välisurule müügis kasvas 6%-lt 2007. aastal 17%-ni 2008. aastal. Teiste riikide summaarne osatähtsus lahjade segatud piiritusjookide ekspordikoguses oli 6%.

Tabel 32

Lahjade segatud piiritusjookide koguseline kogueksport riigiti 2007.-2008. aastal

	1000 liitrit		'08/'07, +/- %	Osakaal, %	
	2007	2008		2007	2008
Läti	4 202	2 193	-47,8	42	36
Venemaa	2 058	1 284	-37,6	20	21
Leedu	2 723	1 191	-56,3	27	20
Soome	589	1 058	79,8	6	17
Teised	458	391	-14,6	5	6
Kokku	10 030	6 117	-39,0	100	100

Allikas: SA

Kääritatud jookide ekspordiga teeniti 2008. aastal samuti ligi 70 mln krooni. Sellest ligi 3/4 moodustas siidri väljamüügikäive. Kääritatud jookide koguseline eksport ulatus 7,3 mln liitri, millest hinnanguliselt 5,1 mln liitrit ehk 70% (tabel 34) oli Eesti ettevõtete toodang ning ülejäänud 30% reeksport. Nagu rahaliselt nii ka koguliselt moodustas suurema osa (73%) kääritatud jookide ekspordist siider.

2008. aastal müüdi valdav osa (91%) eksporditud kääritatud jookidest teistesse Balti riikidesse. Leetu müüdnud kogused moodustasid 64% antud tootegrupi ekspordimahust ja Lätti väljaveetud kogused 27%, kusjuures mõlemasse riiki Eestist väljaveetud kogused olid väiksemad kui aasta tagasi. Soome osatähtsus antud jookide ekspordis suurenes 7%-ni (2007.a 3%), kuna kogused olid 61% mullusest suuremad.

Tabel 33

Kääritatud jookide koguseline kogueksport riigiti 2007.-2008. aastal

	1000 liitrit		'08/'07, +/- %	Osakaal, %	
	2007	2008		2007	2008
Leedu	8 060	4 652	-42,3	74	64
Läti	2 508	1 927	-23,2	23	27
Soome	336	541	61,0	3	7
Teised	58	179	206,5	0	2
Kokku	10 962	7 299	-33,4	100	100

Allikas: SA

Eestis tegutsevate lahjade alkoholsete jookide tootjate andmetel moodustas üle poole (54%) selle tootegrupi kogueksportidest **Eesti ettevõtete eksport** (tabel 34). Eelmise aastaga võrreldes olid väliturule müüdnud lahjade alkoholsete kogused kolmandiku võrra väiksemad kui aasta tagasi, kusjuures langus toimus kõikide toodete osas.

Tabel 34

Eestis toodetud lahjade alkoholsete jookide ekspordikogused
2006-2008 (tuh liitrit)

	2006	2007	2008	'08/'07, +/- %
Eksport				
Kokku lahjad alkohoolsed joogid	12 729	10 873	7 218	-33,6
sh segatud piiritusjoogid	3 432	4 240	2 147	-49,4
kääritatud joogid	9 297	6 633	5 071	-23,5
sh siider	7 561	5 811	4 799	-17,4

Allikas: EKI

2008. aastal oli lahjade alkoholsete jookide impordikäive Eestis 285 mln krooni. Kokku imporditi sel perioodil Eestisse 25,5 mln liitrit lahjasid alkoholseid jooke, sealjuures segatud piiritusjookide kogus ületas kääritatud jookide koguse 3 korda. Peaaegu pool sisseveetud kääritatud jookidest moodustas siider.

Lahjasid segatud piiritusjooke imporditi Eestisse 2008. aastal 19 mln liitrit 196,3 mln krooni eest. Soomest pärit toodang hõlmas ligi neljandiku nende jookide koguimpordi mahust, kuid kogus oli 15% väiksem kui 2007. aastal. Hoogsalt (5 korda) on kasvanud Hollandist imporditud segatud piiritusjookide kogused, moodustades 18% antud toote koguimpordist (2007.a 4%). Kolmandal positsioonil oli Leedu, kust sisseostetud kogused vähenesid 17% eelmise aastaga võrreldes ning hõlmasid 16% segatud piiritusjookide imporditud kogusest. Ülejäänud riikide osakaalud olid kokku alla 10%.

Tabel 35

Lahjade segatud piiritusjookide koguseline koguimport riigiti 2007.-2008. aastal

	1000 liitrit		'08/'07, +/- %	Osakaal, %	
	2007	2008		2007	2008
Soome	5 359	4 582	-14,5	29	24
Holland	651	3 462	432,1	4	18
Leedu	3 737	3 087	-17,4	20	16
Rootsi	1 146	1 339	16,9	6	7
Teised	7 727	6 520	-15,6	41	35
Kokku	18 618	18 990	2,0	100	100

Allikas: SA

Kääritatud jookide impordi andmete analüüsimisel siidrite osas on kasutatud Statistikaameti andmeid, kuid kuna muude kääritatud jookide impordandmed olid ebaloogilised, siis kasutas EKI nende jookide impordimahu hindamisel aktsiisimaksu määramise andmeid. Sellest tulevalt selgus, et Eestisse veeti neid jooke sisse ligikaudu 2,7 mln liitrit. SA andmetel oleks see kogus olnud oluliselt suurem. Seega EKI poolt korrigeeritud andmetel veeti kääritatud jooke Eestisse sisse vaadeldaval perioodil kokku 6,5 mln liitrit 89 mln krooni eest. Sealhulgas oli siidreid 3,2 mln liitrit impordikäibega 45,6 mln krooni. Seoses koguste korrigeerimisega ei ole võimalik esitada kääritatud jookide koguselise impordi andmeid riikide lõikes.

Hinnad

Kodumaise **siidri** jaehinnad on Eestis praktiliselt igal aastal tõusnud, kuid hinnatõus on jäänud keskmiselt 4% ringi aastas. 2008. aastal kallinesid siidrid kauplustes aga märksa enam. Aastane hinnatõus oli Eestis keskmiselt 16%, Tallinnas ligi 17%. Suure hinnatõusu põhjuseks oli nii 2008. aasta jooksul kaks korda tõstetud aktsiisimäär kui ka ettevõtete (tootjad, kaubandus) poolne hinnalisa. Kui võrrelda siidrite jaehindu 2007. ja 2008. aasta novembris, siis oleks ainult aktsiisimäär ja sellest suureneva käibemaksu tõttu 1,5-liitrine siidripudel kauplustes aastaga kallinenud 1.95 kr võrra ehk 6,1%. Tegelikult kallines siidripudel aastaga 5.34 kr/1,5 l võrra, mis näitab, et aktsiisimäärast enam (3.39 kr/1,5 l võrra) tõstsid siidri hinda ettevõtted. Kui siiani olid siidrid Tallinna kauplustes müügil veidi soodsama hinnaga kui mujal Eestis, siis 2008. aastal tõsteti Tallinnas hindu enam kui mujal ning Tallinna hinnatase oli kõrgem kui Eestis keskmiselt. Kodumaiste siidrite jaehinnad tõusid aastaga enam kui alkooolsete jookide tarbijahinnaindeks.

Vaatamata sellele, et **marjaveinide** aktsiisimäär ei muudetud, kallinesid need kauplustes samavõrra või isegi enam kui nt siidrid. Järelikult oli tegemist tootjate ja/või kaubanduse poolse hinnatõusuga. Kodumaised marja- ja puuviljaveinid kallinesid Eesti kauplustes keskmiselt 22% ja Tallinnas üle 16%. Kui varasematel aastatel olid marjaveinid Tallinnas kallimad kui mujal Eestis, siis 2008. aasta hinnatõusude tulemusel proportsioon muutus ka marjaveinide puhul vastupidiseks.

Tabel 36

Kodumaiste siidri ja marjaveinide keskmised jaehinnad kauplustes (kroonides)

	2004	2005	2006	2007	2008	Muutus '08/'07,%
Siider*						
Eestis keskmiselt	29.04	30.20	30.03	31.23	36.13	15,7
Tallinnas keskmiselt	28.46	29.91	29.48	31.13	36.36	16,8
Marjaveinid**						
Eestis keskmiselt	28.00	29.61	30.37	32.81	40.02	22,0
Tallinnas keskmiselt	28.69	30.90	31.08	33.20	38.63	16,4

* 1,5-liitrise plastpudeli hind kroonides koos taara hinna ja käibemaksuga

** 0,5-liitrise klaaspudeli hind kroonides koos käibemaksuga

Allikas: EKI

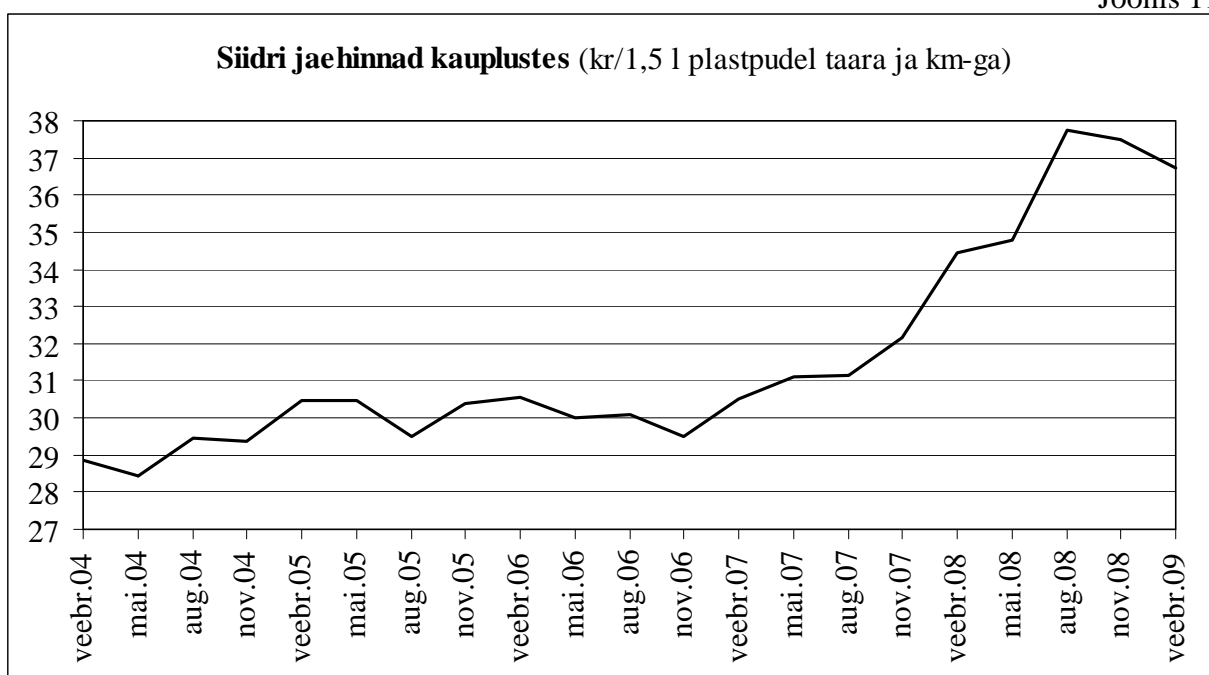
Tabel 37

Siidri ja marjaveini aktsiis (kroonides)

	Enne 01.01.2008	Alates 01.01.2008	Alates 01.07.2008
Ainult aktsiis			
Siider 4,6%, 1,5-liitrine pudel	5.12	5.64	6.77
Marjavein, 0,5-liitrine pudel	5.20	5.20	5.20
Aktsiis koos aktsiisilt makstava käibemaksuga			
Siider 4,6%, 1,5-liitrine pudel	6.04	6.66	7.98
Marjavein, 0,5-liitrine pudel	6.14	6.14	6.14

Allikas: Maksu- ja Tolliameti andmed, EKI arvutused

Joonis 11

Allikas: EKI

Tarbimine

Lahjade alkoholsete jookide **siseturu maht** kahanes 2008. aastal eelmise aastaga võrreldes - kokku müüdi neid jooke Eesti turul 39 mln liitrit, sealhulgas 27 mln liitrit segatud piiritusjooke ja 12 mln liitrit kääritatud jooke. Viimasest kogusest suurem osa (9 mln liitrit) oli siidri müük. Kahe tootegrupi müügitrendid olid erinevad - segatud piiritusjookide müük kahanes aastaga ligi 10%, kääritatud jookide müük suurenes sel perioodil 7% võrra, sealhulgas siidri müük oli aastagusest 12,5% suurem. Kääritatud jookide müügikasvu põhjustas imporditud siidri mullusest 14% suurem müük Eestis.

EKI hinnangute järgi siseturul müüdud lahjadest alkoholsetest jookidest viisid turistid 2008. aastal Eestist kaasa 6,7 mln liitrit ja lisaks sellele tarbisid nad 2 mln liitrit antud jooke koha-peal. Seega jäi Eesti turul tarbimiseks neid jooke kokku 30,5 mln liitrit ehk 9,4% vähem kui eelmisel aastal.

Kokku **tarbiti Eestis lahjasid alkoholseid jooke 2008. aastal 22,7 liitrit ühe elaniku kohta**, millest 16,8 liitrit olid segatud piiritusjoogid ja 5,86 liitrit kääritatud joogid, viimaste hulgas oli 3,8 liitrit siidrit. Eeltoodud kogustest on maha arvatud turistide poolt kaasaostetud ja ka turistide poolt Eestis tarbitud kogused. Andmed näitavad, et eestimaalaste lahjade alkoholsete jookide tarbimine on aastaga vähenenud 9,5% (2007.a 25,1 liitrit ühe elaniku kohta). 2008. aastal toodeti Eestis lahjasid alkoholseid jooke 1/3 võrra vähem kui tarbiti, kusjuures lahjade segatud piiritusjookide **isevarustuse** tase oli vaid 53%, kääritatud jookide puhul 107% (sh siidrid 124%). Varasemast väiksema tootmise tõttu vähenes lahjade alkoholsete jookide isevarustuse tase 2008. aastal märgatavalt kogu tootegrupis.

Tabel 38

Lahjade alkoholsete jookide* tootmise ja tarbimise bilanss ning isevarustuse tase

	2004	2005	2006	2007	2008	'08/'07, +/- %
Tootmine**, mln liitrit	20,8	27,5	36,1	36,6	27,1	-26,0
Eksport, mln liitrit	6,6	16,5	18,9	21,0	13,4	-36,2
Import, mln liitrit	25,3	22,2	22,5	25,8	25,5	-1,2
Müük siseturul, mln liitrit	39,5	33,2	39,7	41,4	39,2	-5,3
Turistide kaasaostud, mln l	3,6	4,3	6,1	5,5	6,7	21,8
Turistide tarbimine Eestis, mln l	1,26	2,24	2,0	-10,7
Tarbimine*** mln liitrit	35,9	28,9	32,4	33,7	30,5	-9,4
Müük ja tarbimine ühe elaniku kohta, liitrites						
Müük siseturul el. kohta, l	29,2	24,7	29,5	30,9	29,2	-5,2
Turistide kaasaostud, l el. kohta	2,7	3,2	4,5	4,1	5,0	22,0
Turistide tarbim. Eestis, l el kohta	0,94	1,69	1,5	-10,6
Tarbimine*** liitrit el. kohta	26,6	21,5	24,1	25,1	22,7	-9,5
Isevarustuse tase (%)	53	83	91	88	69	-19%-punkti
Elanike arv, mln in.	1,351	1,346	1,344	1,341	1,340	-0,1

* tootele märgitud alkoholi sisaldusega

** kogutoodangust on maha arvestatud siidri toodanguks kasutatud puuvilja- ja marjaveinide toodang

*** Eesti elanike Eestis tarbimine

Allikad: SA, EKI

Tabel 39

Lahjade segatud piiritusjookide* tootmise ja tarbimise bilanss ning isevarustuse tase
(sisaldub lahjade alkoholsete jookide andmetes)

	2004	2005	2006	2007	2008	'08/'07, +/- %
Tootmine, mln liitrit	9,2	13,9	18,0	21,9	14,5	-33,8
Eksport, mln liitrit	4,7	8,0	5,3	10,0	6,1	-39,0
Import, mln liitrit	18,2	13,7	14,4	18,6	19,0	2,2
Müük siseturul, mln liitrit	22,7	19,6	27,1	30,5	27,4	-10,2
Turistide kaasaostud, mln l	1,8	2,3	3,1	3,0	3,7	23,3
Turistide tarbimine Eestis, mln l	0,63	1,14	1,10	-3,5
Tarbimine,** mln liitrit	20,9	17,3	23,4	26,4	22,6	-14,4
Müük ja tarbimine ühe elaniku kohta, liitrites						
Müük siseturul el. kohta, l	16,8	14,6	20,2	22,7	20,4	-10,1
Turistide kaasaostud, l el. kohta	1,3	1,7	2,3	2,2	2,8	23,4
Turistide tarbim. Eestis, l el kohta	0,47	0,85	0,82	-3,4
Tarbimine** liitrit el. kohta	15,5	12,9	17,4	19,7	16,8	-14,2
Isevarustuse tase (%)	40	71	66	72	53	-19%-punkti
Elanike arv, mln in.	1,351	1,346	1,344	1,341	1,340	-0,1

* tootele märgitud alkoholi sisaldusega

** Eesti elanike tarbimine

Allikad: SA, EKI

Tabel 40

Kääritatud jookide tootmise ja tarbimise bilanss ning isevarustuse tase
(sisaldub lahjade alkoholsete jookide andmetes)

	2004	2005	2006	2007	2008	'08/'07, +/- %
Tootmine*, mln liitrit	11,6	13,6	18,1	14,7	12,5	-15,0
Eksport, mln liitrit	1,9	8,5	13,6	11,0	7,3	-33,6
Import, mln liitrit	7,1	8,5	8,1	7,2	6,5	-9,7
Müük siseturul, mln liitrit	16,8	13,6	12,6	10,9	11,7	7,3
Turistide kaasaostud, mln l	1,8	2,0	3,0	2,5	3,0	20,0
Turistide tarbimine Eestis, mln l	0,63	1,1	0,9	-18,2
Tarbimine,** mln liitrit	15,0	11,6	9,0	7,3	7,8	6,8
Müük ja tarbimine el kohta, liitrites						
Müük siseturul el. kohta, l	12,4	10,1	9,4	8,1	8,7	7,4
Turistide kaasaostud, l el. kohta	1,3	1,5	2,2	1,9	2,2	20,1
Turistide tarbim. Eestis, l el. kohta	0,47	0,84	0,67	-18,1
Tarbimine** liitrit el. kohta	11,1	8,6	6,7	5,4	5,8	6,9
Isevarustuse tase (%)	69	100	144	135	107	-28%-punkti
Elanike arv, mln in.	1,351	1,346	1,344	1,341	1,340	-0,1

* kogutoodangust on maha arvestatud siidri toodanguks kasutatud puuvilja- ja marjaveinide toodang

** Eesti elanike tarbimine

Allikad: SA, EKI

Tabel 41

Siidrite tootmise ja tarbimise bilanss ning isevarustuse tase
(sisaldub kääritatud jookide andmetes)

	2004	2005	2006	2007	2008	'08/'07, +/-%
Tootmine, mln liitrit	5,9	9,3	15,2	12,8	11,2	-12,5
Eksport, mln liitrit	1,9	5,5	8,6	7,6	5,4	-28,9
Import, mln liitrit	3,4	3,4	3,4	2,8	3,2	14,3
Müük siseturul, mln liitrit	7,4	7,2	10,0	8,0	9,0	12,5
Turistide kaasaostud, mln l	1,8	2,0	3,0	2,5	3,0	20,0,
Turistide tarbimine Eestis, mln l	0,6	1,1	0,9	-18,2
Tarbimine,* mln liitrit	5,6	5,2	6,4	4,4	5,1	15,9
Müük ja tarbimine el kohta, liitrites						
Müük siseturul el. kohta, l	5,5	5,3	7,4	6,0	6,7	12,6
Turistide kaasaostud, l el. kohta	1,3	1,5	2,2	1,9	2,2	20,1
Turistide tarbim. Eestis, l el. kohta	0,47	0,84	0,67	-18,1
Tarbimine* liitrit el. kohta	4,1	3,9	4,7	3,3	3,8	16,0
Isevarustuse tase (%)	80	129	152	160	124	-36%-punkti
Elanike arv, mln in.	1,351	1,346	1,344	1,341	1,340	-0,1

*Eesti elanike tarbimine

Allikad: SA, EKI

5. ETÜÜLALKOHOL KANGUSEGA ÜLE 80% (PIIRITUS)

Tootmine

2008. aasta I poolaastal Eestis piiritusetootmine lõpetati, sest seni kohaliku piiritust kasutanud AS Onistar lõpetas alkoholitootmise ning sellist kodumaise nõudluse langust ei suudetud ekspordiga korvata. Statistikaameti andmetel toodeti Eestis 2008. aastal kokku 1,55 mln liitrit piiritust, seda oli 3,2 korda vähem kui eelmisel aastal.

Väliskaubandus

Piirituse osas on 2007. ja 2008. aasta väliskaubandusandmed võrreldavad varasemate aastatega.

2008. aastal eksporditi Eestist piiritust 912 tuh liitrit 12,6 mln krooni eest. Ekspordimaht oli 2 korda väiksem kui eelmisel aastal. Kuna ekspordihinnad olid 8% aastatagusest kõrgemad, siis ekspordikäive vähenes aastatagusega võrreldes vähem (46%) kui ekspordikogus. Ligi 60% Eestis toodetud piiritusest müüdi teistesse riikidesse (2007.a 37%). Piiritust veeti 2008. aastal põhiliselt Läti ja Leetu (osakaalud piirituse ekspordikoguses vastavalt 55% ja 36%), väiksemates kogustes ka Soome (7%) ja Rootsi (2%).

Tabel 42

Rektifitseeritud etanooli rahaline põhieksport ja -import ning ekspordi- ja impordihinnad 2006-2008

	Hind, kr/l			Käive, mln kr			
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	'08/'07 +/- %
Eksport	10.20	12.75	13.78	35,1	23,4	12,6	-46,4
Import	8.72	10.26	13.95	27,6	42,1	43,3	2,9

Allikas: SA

Tabel 43

Rektifitseeritud etanooli toodang, põhieksporti ja -impordi kogused 2006-2008 (tuh liitrit)

	2006	2007	2008	'08/'07 +/- %
Toodang	6 140	4 940	1 550	-3,2 korda
Eksport	3 446	1 837	912	-2,0 korda
Import	3 165	4 103	3 102	-24,4

Allikas: SA

Tabel 44

Rektifitseeritud etanooli koguseline eksport riigiti 2007.-2008. aastal

	1000 liitrit		'08/'07 +/- %	Osakaal, %	
	2007	2008		2007	2008
Läti	835	500	-40,2	45	55
Leedu	972	333	-65,7	53	36
Soome	-	61	-	-	7
Rootsi	30	17	-42,5	2	2
Teised	-	1	-	0	0
Kokku	1 837	912	-50,4	100	100

Allikas: SA

Piiritust imporditi aga 3,1 mln liitrit 43,3 mln krooni eest. Seega piirituse väliskaubandusbilanss oli 2008. aastal teist aastat järjest negatiivne. Piirituse impordikogus oli aastatagusest neljandiku võrra väiksem, kuid 36% kõrgema impordihinna tõttu ületas impordikäive mullust taset 3%-ga. Pool importpiiritusest pärines Soomest, seda toodi ka Saksamaalt (17% piirituse impordikogusest), Lätist (14%) ja Ukrainast (10%).

Tabel 45

Rektifitseeritud etanooli koguseline import riigiti 2007.-2008. aastal

	1000 liitrit		08/07,%	Osakaal, %	
	2007	2008		2007	2008
Soome	1 725	1 536	-11,0	42	50
Saksamaa	920	536	-41,7	22	17
Läti	208	444	113,2	5	14
Ukraina	904	307	-66,1	22	10
Teised	346	279	-19,4	9	9
Kokku	4 103	3 102	-24,4	100	100

Allikas: SA

6. VIINAMARJAVEIN JA VERMUT

Kuna nende jookide tootmine Eestis puudub, siis vaatluse all on vaid väliskaubanduse ja tarbimise andmed. Ka nendes tootegruppides ei saa võrrelda 2007. ja 2008. aasta väliskaubandusandmeid varasematega, sest andmete kogumismetoodika muutus mõjutas neidki andmeid.

Viinamarjavein

Viinamarjaveinide import Eestisse suureneb aasta-aastalt ning 2008. aastal saavutasid impordikogused uue rekordtaseme. Eestisse toodi viinamarjaveine kokku 17,2 mln liitrit, neist 3,5 mln liitrit reeksportiti. 2008. aastal suurenesid nii viinamarjaveinide impordikogused (+9%) impordikäive (+18%) kui ka keskmised impordihinnad (+9%). Jätkuvalt toodi viinamarjaveine Eestisse enim Hispaaniast, kust impordikogus jäi enam-vähem aastatagusele tasemele. Aastatagusest enam imporditi neid Tšiilist, Prantsusmaalt, Ungarist, vähem aga Itaaliast ja Rumeeniast. 2008. aastal imporditi viinamarjaveine Eestisse 46 riigist.

Viinamarjaveinide ekspordimaht 2008. aastal vähenes 22%. Kuna keskmised ekspordihinnad olid aastatagusest 25% kõrgemad, siis vähenes ekspordikäive vaid 2,5%.

Tabel 46

Viinamarjaveini rahaline kogueksport ja –import ning ekspordi- ja impordihinnad 2007-2008

	Hind, kr/l		Käive, mln kr		
	2007	2008	2007	2008	'08/'07 +/- %
Eksport	50.52	63.23	228,5	222,7	-2,5
Import	39.12	42.49	621,9	733,9	18,0

Allikas: SA

Tabel 47

Viinamarjaveini kogueksporti ja –impordi kogused 2007-2008 (tuh liitrites)

	2007	2008	'08/'07, +/- %
Eksport	4 523	3 522	-22,1
Import	15 897	17 271	8,6

Allikas: SA

Tabel 48

Viinamarjaveini koguseline import riigiti 2007.-2008.aastal

	1000 liitrit		'08/'07, +/- %	Osakaal, %	
	2007	2008		2007	2008
Hispaania	3 161	3 186	0,8	20	18
Tšiili	2 122	2 390	12,6	13	14
Prantsusmaa	1 979	2 116	6,9	12	12
Itaalia	1 764	1 657	-6,1	11	10
Ungari	1 066	1 330	24,8	7	8
Rumeenia	1 190	1 068	-10,3	8	6
Teised	4 615	5 524	-19,7	29	32
Kokku	15 897	17 271	8,6	100	100

Allikas: SA

Vermut

Vermutit imporditi 2008. aastal Eestisse 595 mln liitrit ning sellest reeksportiti 61 mln liitrit. Nii impordi- kui ekspordikogused 2008. aastal vähenesid, vastavalt 11% ja 16%. Aastatagusest 12% kõrgemate impordihindade tõttu jäi vermuti impordikäive eelmise aasta tasemele. Ligi pool Eestisse toodud vermutikogusest oli pärit Itaaliast. Suuremaid koguseid toodi veel Hispaaniast, Saksamaalt ja Hollandist.

Vermuti ekspordihinnad olid 2008. aastal keskmiselt 17% kõrgemad kui 2007. aastal, mistõttu oli ka ekspordikäibe langus (-1,1%) oluliselt väiksem kui koguseline väljamüügi vähenemine.

Tabel 49

Vermuti rahaline kogueksport ja -import ning
eksporti- ja impordihinnad 2007-2008

	Hind, kr/l		Käive, mln kr		
	2007	2008	2007	2008	'08/'07 +/- %
Ekspord	25.40	29.80	1,83	1,81	-1,1
Import	31.91	35.75	21,25	21,26	0,1

Allikas: SA

Tabel 50

Vermuti kogueksporti ja -impordi kogused
2007-2008 (tuh liitrites)

	2007	2008	'08/'07, +/- %
Ekspord	72,1	60,6	-15,9
Import	665,8	594,6	-10,7

Allikas: SA

Tabel 51

Vermuti koguseline import riigiti 2007.-2008.aastal

	1000 liitrit		'08/'07, +/- %	Osakaal, %	
	2007	2008		2007	2008
Itaalia	286	288	0,4	43	48
Hispaania	55	81	48,0	8	14
Saksamaa	54	68	25,7	8	11
Holland	89	62	-29,7	14	11
Teised	182	96	-47,3	27	16
Kokku	666	595	-10,7	100	100

Allikas: SA

Tarbimine

Statistikaameti väliskaubandusandmetest selgus, et Eestis müüdi 2008. aastal viinamarjaveini ja vermutit kokku 14,3 mln liitrit. Seda oli 19% rohkem kui eelmisel aastal. Kuna veinide aktiivsimaar 2008. aastal ei tõusnud, siis muutusid veinid võrreldes teiste alkoholsete jookidega Eestis hinnalt konkurentsivõimelisemaks. 2008. aastal oli viinamarjaveinide ja vermuti siseturumaht ja tarbimine ajalooliselt rekordilisel tasemel. Neid **tarbiti Eestis kokku 11,9 mln liitrit ehk 8,9 liitrit ühe elaniku kohta aastas** (tootele märgitud alkoholi sisaldusega). Neist

Tabel 52

Viinamarjaveini ja vermuti* müük ja tarbimine

	2004	2005	2006	2007**	2008**	'08/'07, +/- %
Eksport, mln liitrit	0,5	1,4	1,5	4,6	3,6	-21,7
Import, mln liitrit	11,3	13,5	14,0	16,6	17,9	7,8
Müük siseturul, mln liitrit	10,8	12,1	12,5	12,0	14,3	19,2
Turistide kaasaostud, mln liitrit	2,7	2,3	2,3	2,1	2,2	4,8
Turistide tarbimine Eestis, mln l	0,10	0,13	0,2	53,8
Tarbimine***, mln liitrit	8,1	9,8	10,1	9,8	11,9	21,4
Müük ja tarbimine el kohta, liitrites						
Müük siseturul el. kohta, liitrit	8,0	9,0	9,3	8,9	10,7	19,2
Turistide kaasaostud, l el. kohta	2,0	1,7	1,7	1,6	1,6	4,8
Turistide tarbim. Eestis, l el. kohta	0,07	0,10	0,15	54,0
Tarbimine**, liitrit el. kohta	6,0	7,3	7,5	7,3	8,9	21,9
Elanike arv, mln in.	1,351	1,346	1,344	1,341	1,340	-0,1

* tootele märgitud alkoholi sisaldusega

**kogueksporti ja -impordi andmed, varem põhieksporti ja -impordi andmed

*** Eesti elanike tarbimine

Allikas: EKI

kogustest on maha arvestatud turistide poolt kaasaostetud veinide ja vermuti kogused ja ka turistide poolt siinjoodud kogused. Turistide kaasaostetud kogused olid 5% suuremad eelneva aastaga võrreldes ja kohapeal tarbitud kogused suurenesid rohkem kui poole võrra.

Kuigi Eestis on veinitarbimine pidevalt suurenenud, jääb meie tarbimistase siiski enamike Euroopa riikide tarbimisele alla. 2007. aastal oli Eestis veini tarbimiskogus elaniku kohta 62% Soomes elaniku kohta tarbitust, Rootsigi võrreldes tarbitakse Eestis veini elaniku kohta ligikaudu 2 korda vähem.

Tabel 53

Veini tarbimine Euroopa riikides elaniku kohta (toote kangusega, liitrites)

	1970	1980	1990	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Prantsusmaa	109.1	91.0	68.0	56.0	57.0	56.1	49.0	48.5	48.5	48.5	...
Portugal	72.5	68.7	47.5	56.0	55.0	51.0	50.0	47.6	47.5	47.2	...
Itaalia	113.7	92.9	59.0	51.0	50.0	51.0	50.5	49.8	45.7	47.0	...
Šveits	41.9	47.4	51.0	43.5	43.1	41.8	40.9	40.2	39.4	38.9	...
Austria	34.6	35.8	35.0	31.8	30.5	30.5	29.8	27.8	29.8	32.0	...
Taani	5.9	14.0	21.3	30.9	31.2	30.2	30.1	30.0	30.4	31.7	...
Hispaania	61.5	64.7	37.4	32.4	30.6	29.6	28.2	31.9	31.9	31.2	...
Ungari	37.7	35.0	24.0	33.6	33.6	35.6	36.6	37.0	36.0	29.3	...
Kreeka	40.0	44.9	32.6	24.1	24.1	23.0	23.0	26.3	31.3	28.8	...
Rumeenia	23.1	28.9	22.9	30.0	25.5	27.0	25.7	23.1	23.0	25.7	...
Holland	5.2	12.9	14.6	18.8	18.9	19.0	19.6	22.1	21.3	21.5	...
Suurbritannia	3.7	8.1	12.5	17.2	18.1	19.5	20.0	21.9	22.4	21.4	...
Saksamaa	17.2	25.8	26.1	23.1	23.9	24.2	23.6	23.9	23.7	20.1	...
Iirimaa	3.3	3.6	4.4	11.1	11.8	12.6	13.3	15.3	17.1	17.5	...
Tšehhi	-	-	-	16.0	16.0	16.2	16.9	16.5	16.5	17.2	...
Rootsi	6.4	9.5	12.3	16.2	17.6	17.6	17.9	14.7	17.0	16.1	...
Norra	2.3	4.4	6.4	10.5	11.2	12.0	14.0	15.9	13.3	14.0	...
Soome	3.3	4.8	6.5	8.8	9.3	9.1	9.8	9.7	9.7	10.1	11.9
Venemaa	-	-	-	6.0	7.0	7.7	8.2	8.4	8.8	9.2	...
Poola	5.6	10.1	7.4	11.5	11.3	11.2	11.3	10.6	8.6	9.1	...
Eesti*	4.1	-	-	6.9	6.5	5.5	4.8	6.0	7.3	7.6	7.4

* 1970.a asemel 1966.a andmed; alates 2002. aastast arvutatakse tarbimisest maha turistide kaasaostud

Allikas: SIRUS, EKI

KOKKUVÕTE

Andmete analüüs näitas, et kõikide alkoholsete jookide **toodangu maht** Eestis 2008. aastal vähenes. Selle põhjuseks oli nii sise- kui välisuru nõudluse langus. Siseturgu mõjutasid kaks korda tõstetud aktsiisimaksu määrad ning selle tulemusena kõikide jookide hindade tõus. Oma mõju avaldasid ka 2007. aasta lõpus ette toodetud kangete alkoholsete jookide kogused, mis korrigeeritud andmete kohaselt ulatusid hinnanguliselt 1,0 mln liitrini. Valdav osa sellest oli viin. Välisurule avaldas mõju maailmas alanud finants- ja majanduskriis, mis tõi kaasa Eesti ettevõtete ekspordi languse.

Alates 2007. aastast muutis Statistikaamet **väliskaubandusandmete** kogumise metoodikat, mille järgi peavad aruandeid esitama nii Eesti kui ka välisfirmad, kes tegelevad alkoholsete jookide väliskaubandusega Eesti territooriumil. Seoses sellega kajastavad Statistikaameti väliskaubandusandmed alates 2007. aastast suures mahus Eestit läbinud alkoholsete jookide (eriti kange alkoholi ja veinide) transiitvedu, mis enamuses on suunatud Venemaale. Eraldi on töös välja toodud EKI poolt kogutud andmete alusel hinnatud Eesti alkoholsete jookide tootmisettevõtete ekspordimahud. Alkoholsete jookide väliskaubanduse bilanss oli 2007. aastal jätkuvalt negatiivne. Samal ajal, nagu varemgi, tuleb väliskaubandusandmetesse suhtuda endiselt ettevaatlikkusega, kuna osa firmasid jätab andmed õigeaks ajaks esitamata või nendes esineb vigu ning andmeid pidevalt korrigeeritakse (sh varasemate aastate andmeid).

2008. aastal tõusid oluliselt kõikide populaarsemate kodumaiste alkoholsete jookide Eesti keskmised **jaehinnad** kauplustes, kusjuures kõik joogid kallinesid aastaga ligi viiendiku võrra. Erandiks olid siin liköörid, sest nende jaehinnad tõusid keskmisest aeglasemas tempos. Alkoholsete jookide tarbijahinnaindeks kasvas aastaga 14%. Kangete alkoholsete jookide ja marjaveinide hinnad olid Eestis keskmiselt kõrgemad kui Tallinnas ning siidri ja õlle hinnad olid pealinnas ja mujal Eestis enam-vähem ühel tasemel. Hinnatõus Tallinnas oli enamikes alkoholsete jookide tootegruppides aeglasem kui Eestis keskmiselt.

Alkoholsete jookide **jaekäive** ulatus 2008. aastal 5,07 mlrd kroonini ning seda oli 7,1% enam kui eelneval aastal. Kasvu põhjuseks olid kõrgemad jaehinnad, millele andsid tõuke analüüsitava aastal kaks korda tõstetud aktsiisimaksu määrad. Hindu tõstsid omalt poolt ka ettevõtted (tootjad, kaubandus).

Eesti elanikud **tarbisid** alkoholsete jooke 2008. aastal 11,9 liitrit elaniku kohta absoluutalkoholis (turistide kaasaostud ja turistide Eestis tarbimine on maha arvatud), mida oli 5,3% vähem 2007. aastaga võrreldes. Analüüsitava aastal tarbiti varasemast vähem kangeid alkoholsete jooke, kaasaarvatud ka viina, kuid illegaalse viina tarbimine oli märgatavalt suurem kui 2007. aastal. Õlut tarbiti 2008. aastal samuti vähem kui aasta tagasi. Lahjade alkoholsete jookide tarbimine tervikuna vähenes ja seda segatud piiritusjookide väiksema tarbimismahu tõttu. Samas kääritatud jookide tarbimine oli suurem kui aasta tagasi ja seda imporditud siidri suurema tarbimise tõttu. Kiiresti (viiendiku võrra) kasvas viinamarjaveinide ja vermuti tarbimine, sest nende aktsiisimäärad jäid muutmata ning see tugevdas nende positsiooni turul.